

Lillehammer

Masteroppgave

Marte Sofie Røsjø Skaare

(Global Warming Alert. Royalty-Free Vector from Vecteezy., u.å.)

Når må vi begynne?

- En miljøpsykologisk undersøkelse av tid, målsettinger og klimaarbeid

When do we have to start?
An environmental psychological study of time, objectives and climate work

Master i miljøpsykologi

2022

Innhold

FORORD	4
SAMMENDRAG	5
ABSTRACT	6
1. INNLEDNING	7
1.2 STUDIENS FORMÅL OG FORSKNINGSSPØRSMÅL.....	8
1.3 OPPGAVENS AVGRENSINGER	8
2. TEORETISK BAKGRUNN	10
2.1 MOTIVASJONSTEORI	10
2.1.1 <i>Protection motivation theory (PMT)</i>	10
2.1.2 <i>Self-determination theory (SDT)</i>	11
2.2 PROKRASTINERING	14
2.3 OPPFATNINGER OM KLIMAENDRINGER	16
2.3.1 <i>Påvirkninger</i>	17
2.3.2 <i>Personlighetstrekk</i>	19
2.4 OPPLEVELSE AV TID	19
2.4.1 <i>Tidsperspektiv</i>	20
2.4.2 <i>Tid og bedrifters respons på klimaendringer</i>	21
3. METODE	25
3.1 METODISK TILNÆRMING	25
3.2 UTVALGET	25
3.3 SPØRRESKJEMA	27
3.4 INSTRUMENTER	28
3.4.1 <i>Motivasjon for langsiktige mål</i>	28
3.4.2 <i>Prokrastinering</i>	29
3.4.3 <i>Er tidspres motiverende?</i>	29
3.4.4 <i>Tidsperspektiv</i>	30
3.4.5 <i>Holdningsmål til samfunnet</i>	31
3.4.6 <i>Holdninger til klimautfordringer</i>	31
3.4.7 <i>FN</i>	32
3.4.8 <i>Kommune</i>	32
3.4.9 <i>Norge</i>	32
3.4.10 <i>Framtiden i våre hender</i>	33
3.4.11 <i>Supplerende spørsmål</i>	33
3.5 OVERSETTELSE AV INSTRUMENTER	33
4. STATISTISKE ANALYSER	35
4.1 PAIRED-SAMPLES T-TEST	35
4.2 MULTIVARIAT REGRESJONSANALYSE.....	35
4.3 ETISKE BETRAKTNINGER	36
4.4 PROGRAM.....	37
5. RESULTATER	38

5.1 COMPARE MEANS PAIRED SAMPLE T-TEST	38
5.2 MULTIVARIAT REGRESJONSANALYSE	40
<i>Framtiden i våre hender</i>	40
5.3 MULTIVARIAT REGRESJONSANALYSE	42
<i>Kommune</i>	42
5.4 MULTIVARIAT REGRESJONSANALYSE	45
<i>Norge</i>	45
5.5 MULTIVARIAT REGRESJONSANALYSE	47
<i>FN</i>	47
6. DISKUSJON	51
6.1.1 2030 versus 2050	51
6.1.2 <i>Framtiden i våre hender</i>	51
6.1.3 <i>Kommune</i>	53
6.1.4 <i>Norge</i>	54
6.1.5 <i>FN</i>	55
6.2 DISKUSJON AV METODE	56
6.2.1 <i>Metodisk tilnærming og studiedesign</i>	56
6.2.2 <i>Spørreskjema og skalaer</i>	56
6.2.3 <i>Validitet og reliabilitet</i>	57
6.3 VIDERE FORSKNING	57
7. KONKLUSJON	58
LITTERATURLISTE	59
APPENDIKS	66

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på et langt studieløp. Det har vært lærerikt, til tider utfordrende, men alt i alt svært givende. Med denne masteroppgaven ønsker jeg å belyse hvordan mennesker forholder seg til tid og klimaarbeid. Vi står i dag ovenfor store klimautfordringer. I den forbindelse har både Norge og verden mål som må oppfylles for å løse disse utfordringene. Slike målsettinger er ofte satt langt frem i tid. Derfor synes jeg det er interessant å se nærmere på dette temaet gjennom denne masteroppgaven.

Det er mange jeg ønsker å takke, personer som har vært helt avgjørende for meg gjennom hele mitt studieløp. Først og fremst tusen takk til mamma og pappa. For hjelp, korrekturlesing og oppmuntring. Jeg hadde aldri klart det uten dere. Takk til venner som gjennom hele min studieperiode har stilt opp og hjulpet meg med gode råd, veiledning og for at jeg gjennom hele studieløpet har fått luften mine frustrasjoner til dere, når jeg har hatt behov for det.

Stor takk til min veileder Svein Åge Kjøs Johnsen for god veiledning gjennom hele mitt arbeid med masteroppgaven.

Det dedikeres også takk til medstudenter og ansatte på INN for to fine og lærerike år. Spesielt til Benedicte for godt samarbeid og oppmuntring gjennom begge årene.

En siste takk rettes til alle respondenter som tok seg tid til å delta i spørreundersøkelsen.

Marte Sofie Røsjø Skaare

Lillehammer, høsten 2022

Sammendrag

Målsettinger om reduksjon av klimagassutslippene blir framsatt av kommuner, Norge og FN. Videre er organisasjoner som Fremtiden i våre hender opptatt av at vi mennesker må redusere vårt personlig forbruk. De nevnte aktørene har alle konkrete årstall for når de ulike målsettingene skal være nådd. Utfordringen er at dette er årstall som er satt langt frem i tid. Dette er problematisk fordi mennesker oppfatter tid ulikt. Vårt tidsperspektiv har betydning for vår adferd. Generelt argumenteres det for at disse tidsperspektivene har innflytelse på våre vurderinger, avgjørelser og handlinger. Det er også viktig og avgjørende at vi er motivert til å gjøre de nødvendige endringene for å nå klimamålsettingene.

Formålet med denne studien er å undersøke når vi mener arbeidet for å nå de ulike klimamålsettingene må begynne. I studien ble det benyttet et spørreskjema. Dette var tilgjengelig i fire uker. Spørreundersøkelsen ble delt bredt for å nå flest mulige respondenter. Det var 226 respondenter som deltok i undersøkelsen. Flere av spørsmålene som det legges vekt på i analysene tar utgangspunkt i flere forhold. Disse er FNs bærekraftsmål, en undersøkelse fra Cicero hvor de legger frem tre grep som kan kutte klimagassutslippene i kommunene, Norges klimaplan for 2021-2030 og en undersøkelse fra Fremtiden i våre hender om bærekraftig forbruk og produksjon. Resultatene i denne studien viste at det eneste som har betydning for når respondentene mener vi måtte begynne var klimaholdninger.

Abstract

Objectives for the reduction of greenhouse gas emissions are put forward by municipalities, Norway and the UN. Furthermore, organizations such as the Future in our hands are concerned that we humans must reduce our personal consumption. The aforementioned actors all have concrete annual figures for when the various objectives will be reached. The challenge is that these are years set far in the future. This is problematic because people perceive time differently. Our time perspective is important for our behavior. In general, it is argued that these time perspectives have an influence on our assessments, decisions and actions. It is also important and decisive that we are motivated to make the necessary changes to achieve the climate goals.

The purpose of this study is to investigate when we think the work to achieve the various climate targets must begin. A questionnaire was used in the study. This was available for four weeks. The survey was shared widely in order to reach as many respondents as possible. There were 226 respondents who took part in the survey. Several of the questions that are emphasized in the analyzes are based on several factors. These are the UN's sustainability goals, a survey from Cicero in which they put forward three measures that can cut greenhouse gas emissions in municipalities, Norway's climate plan for 2021-2030 and a survey from Future in our hands about sustainable consumption and production. The results of this study showed that the only thing that matters for when the respondents think we should start was climate attitudes.

1. Innledning

Verden står i dag ovenfor store miljø utfordringer. Vi har i for stor grad utnyttet naturressursene. Befolkningsutviklingen har økt betydelig og de teknologier vi bruker for å opprettholde vår moderne livsstilen er ikke bærekraftig lenger (S. D. Clayton, 2012). For å klare å bremse denne utviklingen er vi avhengig av endringer i vår adferd. Miljøpsykologi som fagfelt kan være et bidrag til en slik utvikling. Miljøpsykologi er i dag mer kjent som et eget fagfelt. Etterhvert som man har fått en økende interesse for miljøutfordringene og de psykologiske sidene av disse, har dette resultert i mer forskning på dette fagfeltet (S. D. Clayton, 2012). Det er fortsatt en kritikk som hevder at miljøpsykologi ikke har etablert et sterkere fotfeste. Dette kan skyldes at fagområde ikke er like kjent blant alle psykologer og i tillegg at det tradisjonelt har blitt viet liten plass i pensumet til psykologiutdanningen (S. D. Clayton, 2012).

Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50-55 % innen 2030 (miljødepartementet, 2021). En ny rapport fra OECD fastslår at slik utviklingen er i dag vil Norge ikke nå denne målsettingen. OECD anslår at Norge med den utviklingen vi har i dag ikke vil klare å kutte mer enn 20 % av utslippene i 2030 (OECD, 2022). Dette kan også underbygges av at et av de to regjeringspartiene i dag diskuterer behovet for å endre opprinnelig klimamålsetting (Rønning, 2022). Denne diskusjonen viser en viktig del av problemet vi står ovenfor i dag. Vi har ikke i tilstrekkelig grad begynt å jobbe mot klimamålsettingen, så når må vi begynne?

Klimatiltak handler om når vi må gjøre endringer for å nå målsettingen om at temperaturen på jorda ikke skal stige mer enn 1.5 grad (*Parisavtalen*, u.å.). Dette har Norge sammen med en rekke land forpliktet seg til gjennom Parisavtalen. Andre del av den 6. klimarapporten til FN sier at vi nå har et kort handlingsrom for at alle skal sikres en bærekraftig fremtid (*Hovedfunn i andre del i sjette hovedrapport - Miljødirektoratet*, u.å.). Klimaminister Espen Barth Eide uttalte etter at rapporten var lagt frem at «nå haster det virkelig» (Knežević, 2022). I FNs klimarapport og fra klimaministeren er budskapet meget klart. Handlingsvinduet for å gjøre noe har blitt mindre og det haster å stoppe dagens negative utvikling. Forskning viser at dersom mennesker får en opplevelse av at noe haster vil dette kunne fungere som en sterk motivator (d'Adda et al., 2020).

Vi mennesker oppfatter tid ulikt. Enten er man nåtidsorientert eller fremtidsorientert i sin tidsoppfatning. En slik betraktning påvirker beslutningstakingen til oss mennesker (Zimbardo et al., 1997). De som er nåtidsorienterte baserer seg ofte på de fremtredende og umiddelbare aspektene ved sosiale omgivelser og stimuli når de gjør beslutninger. Fremtidsorienterte mennesker baserer seg på mulige scenarier og forventede konsekvenser ved beslutningstaking (Zimbardo et al., 1997). Kan menneskers tidsperspektiv derfor ha en betydning for hvordan man forholder seg til langsiktige mål som reduksjon av klimagassutslippene med 50-55 % innen 2030?

Denne oppgaven kan bidra med en forståelse av hvordan mennesker forholder seg til tid og målsettinger i forbindelse med klimaarbeid.

1.2 Studiens formål og forskningsspørsmål

Formålet med studien er å undersøke hvordan respondentene forholder seg til påstander om klimamål og tiden vi sannsynlig har til å løse disse. For å finne ut av dette er det formulert følgende forskningsspørsmål:

- 1. I hvilken grad har holdninger, individuelle oppfatninger, forskjeller og personlighet betydning for når folk mener vi må begynne å arbeide for å nå målene?*
- 2. Har oppgitte årstall for måloppnåelse (2030 / 2050) betydning for når folk mener vi må begynne å arbeide for å nå målene?*

1.3 Oppgavens avgrensinger

I denne oppgaven er det fokusert på motivasjonsteori, prokrastinering, oppfatninger om klimaendringer og opplevelse av tid. Innledningen til spørreundersøkelsen inneholdt en tekst til respondentene. Her ble de bedt om følgende, «i undersøkelsen vil vi at du skal se for deg at du er ansvarlig for å løse både kortsiktige og langsiktige miljøutfordringer i ditt arbeid». Ved å innlede med denne introduksjonen var hensikten at alle kunne besvare spørreundersøkelsen. I utgangspunktet var det tenkt en avgrensning hvor undersøkelsen kun skulle besvares av de som faktisk jobbet med slike miljøavgjørelser. En utfordring med denne strategien ville være

å få tilgang til nok respondenter. Denne strategien ble endret slik at alle kunne delta i spørreundersøkelsen. Videre ble respondentene også bedt om å krysse av for arbeidssted og stilling. Slik ville det være mulig å undersøke eksempelvis miljørådgiveres svar, forutsatt at det var et tilstrekkelig antall.

2. Teoretisk bakgrunn

2.1 Motivasjonsteori

2.1.1 Protection motivation theory (PMT)

Denne teorien hevder at mennesker foretar en vurdering når beslutninger skal tas. Vil beslutninger som tas være til fordel eller ulempe for miljøet (Steg et al., 2019). Dersom det er en høy grad av mestringsvurdering og trusselvurdering, vil det være større sannsynlighet for at man handler mer miljøvennlig. En slik mestringsvurderingen går ut på at mennesker vurderer om de kan redusere trusselen for miljøskader gjennom egne handlinger. En slik vurdering er basert på ens egen mestringstro (Steg et al., 2019). Videre vil mennesker vurdere om promiljømessige handlinger vil bidra til å redusere klimautfordringene. Deretter blir de opplevde kostnadene til slike handlinger vurdert (Steg et al., 2019). Ved en trusselvurdering gjør man en vurdering av de miljøskadelige handlingene og alvorlighetsgraden til disse (Steg et al., 2019).

Ifølge denne teorien er det fem faktorer som påvirker menneskers atferdsendring (Cismaru et al., 2011). Den første faktoren handler om menneskers følelser ved et alvorlig utfall av en uønsket situasjon, spesielt den oppfattede alvorlighetsgraden (Cismaru et al., 2011). Faktor to handler om den subjektive oppfatningen av risiko, og at det vil innebære ubehag og smerte for vedkommende. Denne faktoren gir uttrykk for sårbarhet ved et opplevd resultat (Cismaru et al., 2011). Faktor tre omhandler menneskers tro på anbefalt respons i en situasjon. En slik respons vil fungere effektivt enten ved at den eliminerer eller redusere farer (Cismaru et al., 2011). Faktoren fire handler om å rette seg etter en anbefalt adferd og at man har tro på å lykkes med dette (Cismaru et al., 2011). Den femte faktoren handler om opplevde kostnader. Dette er kostnader forbundet med anbefalinger. Disse anbefalingene opplever man som kostnader for å rette seg etter den anbefalte adferd. Dette er da alt fra tid, penger, eventuelle ulemper og ubehag og innsats for å endre egne handlinger (Cismaru et al., 2011).

Studier viser at dersom mennesker opplever et økt trussel nivå, samtidig som de opplever at de opplevde kostnadene reduseres, vil det føre til en økt sannsynlighet for at disse responderer ved å handle i tråd med anbefalt adferd (Cismaru et al., 2011).

Protection motivation theory (PMT) ble i utgangspunktet utviklet for å løse utfordringer relatert til helse. Modellen fungerer imidlertid godt også i andre situasjoner hvor det er en trusler knyttet til miljø og sikkerhet (Cismaru et al., 2011). Modellen baserer seg på at frykt kan resultere i holdningsendringer. Den kan derfor være hensiktsmessig å benytte for de klimautfordringene vi står ovenfor. Teorien kan da bidra til at mennesker forstår bedre alvorret i klimaforandringene. Opplevd frykt kan gi motivasjon for mennesker til å beskytte seg (Cismaru et al., 2011). Gjennom andre studier har forskere oppdaget at flere av PMT variablene kan påvirke adferden til mennesker. Dette kan igjen resultere i en reduksjon i klimaendringer. I PMT kan alvorlighetsgraden av hvordan mennesker oppfatter klimaendringer variere ut i fra oppfatningsevnen til målgruppen (Cismaru et al., 2011). I denne sammenheng er det oppfatningsevnen til å forstå alvorlighetsgraden, betydningen og effekten klimaendringer kan ha (Cismaru et al., 2011).

De store utfordringene med klimaendringer er avhengig av hvordan vi vil komme til å reagere følelsesmessig. Dette understøttes av PMT (Chen, 2020). Dersom klimaendringer skaper en sterk nok følelsesmessig respons, hvor man opplever en trussel, kan dette resultere i endret adferd. Derfor kan denne trusselen være en viktig faktor for at mennesker skal handle på en pro-miljømessig måte (Chen, 2020). Når mennesker blir bekymret for klimaendringene, slik at de forstår hvilke konsekvenser dette kan få, og at de samme konsekvenser kan påvirke de personlig vil dette sannsynlig kunne resultere i handling. Mennesker vil da en beskyttelsemotivasjon der adferd som er miljøskadelig reduseres (Chen, 2020).

En opplevelse av moralsk forpliktelse kan ifølge PMT være effektiv (Chen, 2020). Mennesker med sterke moralske forpliktelser har større sannsynlighet for å bidra i arbeidet mot klimaendringer (Chen, 2020). Dette kan forklares med at en moralsk forpliktelse i forhold til klimaendringer også utløser en beskyttelsemotivasjon hos mennesker. I kraft av en slik motivasjon kan mennesker reduserer sin negative klimaadferd (Chen, 2020).

2.1.2 Self-determination theory (SDT)

Self determination theory (SDT) har de siste 40 årene blitt mye anvendt og er en svært sentral teori for å forklare menneskelig motivasjon. Edward L. Deci og Richard M. Ryan var de første som utviklet teorien. Den har gjennom årene har blitt videreutviklet av andre forskere (Gagne, 2014). Interessen for menneskers iboende motivasjon dannet utgangspunktet for

teorien. SDT er empirisk basert og tar for seg menneskelig oppførsel og personlighetsutvikling (Ryan & Deci, 2017). Teorien vektlegger hvordan sosiale tilstander legger til rette for eller hindrer menneskelig vekst. Disse tilstandene er sosiale, biologiske og kulturelle. Tilstandene hemmer eller bidrar til den psykologiske utviklingen til mennesker. Ulike kritiske faktorer blir undersøkt i denne forskningen. Dette kan være innenfor sosiale kontekster. Disse kan legge til rette for motivasjon, velvære og sosial integrasjon. Teorien vektlegger i stor grad forhold som kan bidra eller hindre vekst (Ryan & Deci, 2017).

Det skilles mellom ulike typer motivasjoner i SDT (Marshall et al., 2017). Man opererer med ulike typer av motivasjon basert på deres autonomi. De ulike kombinasjonene av motivasjon hos mennesker påvirker deres adferd. Det finnes et generelt skille mellom to typer motivasjon. Dette er indre og ytre motivasjon (Marshall et al., 2017). Når mennesker opplever en indre motivasjon skjer dette fra en handling som er iboende. Dette er tilfelle når mennesker liker en aktivitet for aktivitetens skyld (Marshall et al., 2017). Indre motivasjon er ikke den viktigste faktoren for adferd (Marshall et al., 2017). En forklaring på dette er at en stor del av menneskelig adferd ikke er indre motivert. Det er avgjørende for mennesker å følge sosiale lover og regler. Slik integreres mennesker i samfunnet. Dette er allikevel ikke noe som følger av en indre motivasjon hos mennesker (Marshall et al., 2017).

Det er ytre motivasjon, hvor mye av adferden blir påvirket av forhold utenfor menneske, som er sentral i SDT (Marshall et al., 2017). I teorien skiller man mellom fire hovedtyper av ytre motivasjon. Disse varierer i ulik grad hvordan de påvirker adferdsreguleringer og autonomi hos mennesker (Marshall et al., 2017). Den første typen motivasjon er ytre regulering. Denne type motivasjon er den minst autonome. Den er kun tilstede når menneskers adferd er begrunnet i et ønske om å unngå straff eller oppnå belønninger (Marshall et al., 2017). Et eksempel på slik adferd er når man kun kjøper en gjenstand fordi det er et lovkrav om det. Dermed er det lovregulering som bestemmer adferden til mennesker og ikke mennesket selv som for eksempel ønsker å kjøpe et miljøvennlig alternativ (Marshall et al., 2017). Introjisert regulering er den andre hovedtypen av motivasjon. Den går ut på at menneskers adferd påvirkes av å få godkjenning av andre eller å unngå skyldfølelse. Ettersom motivasjonen for denne type adferd er å unngå skyldfølelse kan det ligne på indre motivasjon. Den regnes allikevel som en ytre motivasjon fordi den i stor grad blir påvirket av andre menneskers meninger og holdninger (Marshall et al., 2017). Identifisert regulering er den tredje hovedtypen av motivasjon. Ved at et menneske aksepterer et resultat eller mål som personlig

viktig, oppstår det en identifisert regulering. Eksempel på denne type motivasjon kan være at en person velger å kjøre el-bil. Denne personen mener at dette er et valg som også andre burde ta for miljøet. Allikevel tilsvarer ikke all adferd og alle verdier vedkommende har gjennom et slikt miljøvennlig valg (Marshall et al., 2017). Den siste hovedtypen av ytre motivasjon, og den med tydeligst autonomi, er integrert regulering. Når mennesker har et mål, og har et eget ønske om å utføre handlinger som fører til dette målet, skjer en integrert regulering. Et eksempel på dette er mennesker som bevisst tar miljøvennlige valg og hvor dette er en del av deres tro og identitet (Marshall et al., 2017).

For å få en forståelse av adaptasjonen til pro-miljøatferd er bruk av SDT nyttig. Resultater fra ulike studier viser at mennesker som er motivert av å være autonome, med større sannsynlighet også er motivert i aktiviteter som bidrar til pro-miljøatferd (Marshall et al., 2017). Samfunnet kan bidra til å påvirke motivasjonen til mennesker. Dette kan være gjennom politikk og økonomiske insentiver. Disse kan da enten legge til rette for eller hindre grunnleggende psykologiske behov som for eksempel autonomi (Marshall et al., 2017). De ulike politiske systemene som vi har, kan enten tillate at mennesker opplever å ta egne beslutninger, eller at de lever i et totalitært samfunn. For at mennesker skal være motiverte er det derfor viktig at de ikke føler seg demotivert av et politisk systemet (Marshall et al., 2017).

Når mennesker tar beslutninger som omhandler tilpasninger til klimaendringer er motivasjon vesentlig. Motivasjon er med på å rettlede disse beslutningene (Marshall et al., 2017). I en studie gjennomført i Australia ble det undersøkt to ulike styringsscenarioer. Forskerne var interessert i å se hvilke av de to som var mest motiverende for deltakerne. Disse var enten et styringsscenario som var fellesskapsbasert eller regjeringssentrert. Resultatene viste at deltakerne i studien ble mest motivert av et fellesskapsbasert styringsscenario (Marshall et al., 2017). Ved et fellesskapsbasert styringsscenario opplevde deltakerne en høyere følelse av autonomi. Denne opplevelsen av autonomi resulterte i en autonom motivasjon. En slik motivasjon ga deltakerne en sterke følelse av medborgerskap (Marshall et al., 2017). En slik følelse er viktig for at mennesker skal være motivert til å gjøre nødvendige endringer i levemåte for å bekjempe klimaendringer.

Utfordringene verden står ovenfor i dag med klimaendringene må løses kollektivt. Det er regjeringer som er den dominerende parten i å styre disse utfordringene (Marshall et al., 2017). En slik kollektiv styring er viktig fordi det ikke vil være mulig for enkelt individer å

organisere tilstrekkelig handling på egenhånd (Marshall et al., 2017). SDT er derfor viktig i denne sammenheng. Som nevnt er kollektiv styring av regjeringer nødvendig, men det er viktig at mennesker er deltakere i å løse utfordringene vi står ovenfor og ikke bare er passive deltakere (Marshall et al., 2017). I følge SDT opplever mennesker velvære når man er autonom. Mennesker gjør da handlinger hvor de opplever at de har et valg. Dette er tilfelle dersom man opplever at handlingene er frivillige (Marshall et al., 2017).

2.2 Prokrastinering

Prokrastinering defineres som utsettelse av oppgaver eller handlinger som man har planlagt å gjøre (Rosenbaum et al., 2019). Det kan være alt fra å utsette vanskelige og sammensatte oppgaver til svært enkle oppgaver som lar seg raskt gjennomføre. Prokrastinering er mangel på selvkontroll og man klarer ikke å tilpasse oppførselen sin slik som en situasjon krever (Sirois & Pychyl, 2016). Isteden for å gjøre en oppgave du må eller burde utføre, gjør man andre handlinger som i øyeblikket virker mer fristende. På denne måten gir prokrastinering en midlertidig lettelse fra oppgaver som ikke frister. Dette kan senere gi dårlig samvittighet (Sirois & Pychyl, 2016).

I økende grad blir prokrastinering bekreftet som en relevant faktor for ulike negative utfallsresultater. Allerede i 1997 ble det funnet empiriske bevis for at prokrastinering har en rekke negative konsekvenser (Sirois & Pychyl, 2016). Disse negative utfallene kan observeres i alt fra helse, arbeidsliv, akademiske prestasjoner og velvære (Sirois et al., 2019). De negative resultatene er spesielt uheldige dersom individet som skårer høyt på prokrastinering har dette som en kronisk egenskapslignende tendens (Sirois et al., 2019). Dersom oppgaver som må utføres blir karakterisert av prokrastinering vil dette påvirke den fysiske og psykiske helsen til vedkommende (Sirois & Pychyl, 2016).

Det kan oppleves som psykologisk utmattende å vite at du har en arbeidsoppgave som venter på deg, men at du allikevel ikke klarer å sette i gang med denne oppgaven (Sirois & Pychyl, 2016). Uløste oppgaver og gjøremål lar seg vanskelig glemme. Det kan føre til at prokrastinering oppleves som utmattende, stressende og at det medfølger negative følelser som skam og skyldfølelse. Det er som nevnt ikke bare den psykiske helsen som blir berørt negativt. Den fysiske helsen kan også bli påvirket tilsvarende. Forskning har vist negative

effekter på den fysiske helsen. Eksempler på dette kan være å ikke sørge for at man får nok søvn, ikke oppsøke lege når man opplever symptomer som kan indikere sykdom og ikke å være fysisk aktiv (Sirois & Pychyl, 2016).

Personer som har en tendens til å prokrastinere har ikke nødvendigvis denne egenskapen knyttet til alle oppgaver og handlinger. Noen kan ha dette som en generell oppførsel, mens andre har det kun i områder som studier eller jobb (Sirois & Pychyl, 2016). Forskning viser at de ulike områdene for prokrastinering bør vurderes hver for seg. Jobb, helse, hverdagsrutiner og studier er områdene som det typisk prokrastineres i (Sirois & Pychyl, 2016). Det er gjennomført mange studier av prokrastinering hos studenter. Grunnen er at det er enkelt å få studenter som deltagere til forskningsprosjekter. Studentene blir motivert til slik deltagelse fordi de får studiepoeng eller en liten sum med penger. Tilsvarende forskning er i mindre grad gjennomført i arbeidslivet. En grunn er at det er vanskeligere å få deltakere til forskningen. Man er her avhengig av både arbeidsplassen og at arbeidstaker bruker tid på et forskningsprosjekt. I en studie som gikk over 17 år fulgte man deltakerne fra å være studenter til senere å bli arbeidstakere. Resultatene fra denne viste at prestasjonsstilene deltakerne hadde i studietiden predikerte også deres sårbarhet for utbrenthet i arbeidslivet (Sirois & Pychyl, 2016).

Det har blitt utarbeidet et rammeverk for prokrastinering på jobb (Sirois & Pychyl, 2016). I dette rammeverket er det tre faktorer som kan være utslagsgivende for prokrastinering. Disse er person, kontekst og velvære. Personlighetstrekk som vektlegges i rammeverket er unngåelse, mestringsteknikk og søvn. Nok søvn ses på som svært viktig og kan være utslagsgivende for om man prokrastinerer eller ikke. Mangel på søvn kan gjøre det vanskeligere å mestre selvregulering slik at man ikke prokrastinerer (Sirois & Pychyl, 2016). Forhold som ses på som utslagsgivende i dette rammeverket er støtte, autonomi, tidskrav, krav til selvkontroll og arbeidsmengde. Velvære blir i rammeverket delt inn i tre, det er psykologisk, sosial og fysisk (Sirois & Pychyl, 2016).

Prokrastinering resulterer i en arbeidsadferd som er kontraproduktiv. En slik arbeidsadferd kan være at man er tilstede på jobb, men at man ikke bidrar på en slik måte som arbeidet krever. Prokrastinering er selvødeleggende for individer både privat og i arbeid (Sirois & Pychyl, 2016). Det å utsette en arbeidsoppgave kan gi en følelse av lettelse. Imidlertid vil ikke oppgaven blir enklere å utføre på en senere tidspunkt.

Det finnes flere forklaringer til hvorfor det er forskjeller i prokrastinering i arbeidslivet. Det er situasjonell styrke og utvalg som utgjør slike forskjeller (Sirois & Pychyl, 2016). Det finnes ulike situasjoner som oppstår på arbeidsplasser. I noen situasjoner vil det ikke være mulig med variasjoner i gjennomføring av arbeidsoppgaver. Slike situasjoner gjør det i mindre grad mulig for arbeidstakere å prokrastinere. Hvor sterk en situasjon er vil dermed avgjøre om arbeidstakere har mulighet til å prokrastinere eller ikke (Sirois & Pychyl, 2016). I dagens arbeidsmarked velges de ansatte etter kompetanse som utdanning og ønskelige karaktrestikker som for eksempel disiplin og intelligens. Ansatte i en bedrift tiltrekker seg andre mennesker som har de samme karakteristikkene. Dette resulterer i at arbeidsplassen blir mer homogen. Derfor vil prokrastinering i mindre grad finnes på slike arbeidsplasser. De som arbeider der er ansatt fordi de ikke prokrastinerer selv om det er situasjoner hvor det vil være mulig (Sirois & Pychyl, 2016).

2.3 Oppfatninger om klimaendringer

Det er ulike oppfatninger og ulikt kunnskapsnivå om klimaendringer i verden (Clayton & Manning, 2018). En av flere begrunnelser for at negative klimaendringer ikke blir tatt tilstrekkelig på alvor, skyldes at det oppfattes som vi fortsatt har tid og truslene fra alvorlige klimaendringer ligger foran oss. Derimot viser forskning at det i land som Storbritannia og USA i de tre siste tiår har vært en økt bevissthet om klimaendringer og hva disse kan føre til (Clayton & Manning, 2018). I land som India, Indonesia og deler av Afrika er det lite bevissthet og oppmerksomhet om klimaendringer. Selv i land hvor det har vært en økt bevissthet og kunnskap om klimaendringer har innbyggerne en begrenset forståelse for hva egne handlinger kan forårsake av klimaendringer (Clayton & Manning, 2018). Slike handlinger som kan påvirke klima på en negativ måte er eget energiforbruk, bruk og kast av mat og kosthold som kun er kjøttbasert. En utfordring ved klimaendringer er at selv i land hvor man har god kunnskap om årsakene oppfatter ikke befolkningen problemet som de står ovenfor. Problemene oppfattes å være i andre deler av verden (Clayton & Manning, 2018).

Forskning viser at bekymring for klimaendringer ikke prioriteres høyt hos folk flest (Clayton & Manning, 2018). Klimaendringer blir rangert lavere enn både sosiale, økonomiske og helsemessige utfordringer. En forklaring på hvorfor det er slik er at klimaendringene oppfattes som fjerne i tid. Mennesker oppfatter disse problemene og utfordringene som så distansert i

tid, at dette ikke oppfattes som en trussel. De fleste av oss har en oppfatning om at klimaendringene ikke vil inntreffe på mange år. Mange er også av den oppfatning at klimaendringene kun vil merkes på mindre befolkede steder. Mange oppfatter heller ikke at klimaendringer vil utgjøre en personlig trussel (Clayton & Manning, 2018).

Menneskers oppfatninger og forståelse dannes ikke bare gjennom kognitive prosesser. De dannes også gjennom sosiale interaksjoner (Clayton & Manning, 2018). Klimaendringer blir i hovedsak omtalt og kommunisert i media. I tillegg blir vi opplyst gjennom formell læring og diskusjoner. Medieaktører som TV og aviser spiller en viktig rolle i å presentere utfordringer klimaendringene ser ut til å gi. Dette har skapt debatter og kontroverser (Clayton & Manning, 2018). Media har spilt på emosjonelle fortellinger. Dette for å skape en interesse hos offentligheten. Hensikten med å spille på emosjonelle fortellinger er at publikum i større grad skal kunne forstå hvilke implikasjoner og dimensjoner vi står overfor. En slik fremgangsmåte er ikke uproblematisk. Det kan gi en følelse av maktesløshet (Clayton & Manning, 2018). I media blir ofte klimautfordringer presentert som værrelaterte hendelser. Forskning viser at dette er hva mennesker umiddelbart assosierer klimaendringer med. Dette kan forklares ved at klimaendringer for mange er et nytt konsept vi må forholde oss til. For å gjøre dette forståelig knyttes dette til egne erfaringer og kjente ideer (Clayton & Manning, 2018).

2.3.1 Påvirkninger

Det er flere faktorer som påvirker menneskers bekymringer og tro på klimaendringer. Disse er alder, kjønn, verdenssyn, verdier, kunnskap, demografi og ideologi (Clayton & Manning, 2018). Faktorene varierer i sin påvirkningskraft. Ofte er eldre menn mindre bekymret og mer skeptiske til klimaendringer. Videre er ideologi, verdenssyn og verdier sterkere predikatorer for klimabekymringer og tro. Disse faktorene er sterke predikatorer hos mennesker fordi de fungerer som et filter. Informasjon om klimaendringer tolkes gjennom verdier, ideologi og verdenssyn (Clayton & Manning, 2018). Når mennesker skal undersøke klimaendringer gjør de det ved å bruke informasjon som bekrefter deres eksisterende tro. Informasjon som motsier deres oppfatninger blir lettere ignorert. Et eksempel på dette er værhendelser som den ekstreme varmen deler av Europa har opplevd sommeren 2022. Disse værhendelsene blir bare sett på som bevis på klimaendringer hvis man har en eksisterende tro på at klimaendringer finner sted (Clayton & Manning, 2018).

I en studie utviklet Schwartz, sammen med kollegaer, lagde de et rammeverk for verdier (Clayton & Manning, 2018). Dette rammeverket viser at mennesker som har verdier hvor de er opptatt av å ta vare på og beskytte andre mennesker også i større grad er bekymret for klimaendringer. I tillegg er disse menneskene kjent for å støtte politiske tiltak for å bekjempe klimaendringer (Clayton & Manning, 2018).

Vi opplever i større grad hvordan klimaendringer påvirker våre liv. Dette kan gjelde for flomofre eller mennesker som i stor grad blir utsatt for luftforurensning. I en studie ble det undersøkt om menneskers direkte erfaring med klimaendringer påvirket deres holdninger og kunnskap (Whitmarsh, 2008). Tidligere studier har vist at egen erfaring påvirker handling og læring hos mennesker. Resultatene fra denne studien viste derimot at det var en forskjell blant de som var utsatt for flom og de som var utsatt for luftforurensning. Flomofre som var med i studien skilte seg ikke ut fra resten av deltakerne i deres oppfatning og respons på klimaendringer (Whitmarsh, 2008). Derimot var dette ikke tilfelle for mennesker som var utsatt for luftforurensning. I studien hadde disse menneskene promiljømessige holdninger som var mer utpreget enn hos de øvrige deltakerne. Når man har slike holdninger er det en større sannsynlighet for at man vurderer klimaendringer som en trussel, og dermed er enig i at tiltak mot klimaendringene bør iverksettes (Whitmarsh, 2008).

Det er ulike grunner til at det er vanskelig å påvirke menneskers holdninger til klimaendringer. Det er så mange forhold som påvirker ditt standpunkt og oppfatninger om klimaendringer. Det er både menneskelige og sosiale spørsmål som er kombinert med tekniske og vitenskapelige forhold (Corner et al., 2012). Klimaendringer oppfattes derfor ulikt. Det er ikke bare et vitenskapelig problem. Det er også usikkerhet knyttet til temaet klimaendringer som gjør realiteten og betydningen utfordrende. Det er ulike synspunkter om konsekvenser, alvorlighetsgrad og om klimaendringer virkelig eksisterer. Dette kan forklares med at klimaendringer har ulik betydning for mennesker (Corner et al., 2012). Det blir da skapt en usikkerhet blant mennesker rundt betydningen av klimaendringer. Denne usikkerheten kommer fram i oss mennesker som forskjellige politiske ideologier og personlige verdier. Dette er en usikkerhet som gjør det utfordrende for forskere når de legger frem dokumentasjon som underbygger at endringer i klima faktisk finner sted (Corner et al., 2012).

2.3.2 Personlighetstrekk

Det er gjort undersøkelser om hvordan personlighetstrekk kan påvirke promiljømessig adferd (Rothermich et al., 2021). Deltagerne i denne studien skulle først rapportere i hvilken grad de trodde på at klimaendringer eksisterer. Deretter ble det gjort en korrelasjonstest på selvrapporterte «Big Five» trekk (Rothermich et al., 2021). Mennesker har ulike psykologiske stabile trekk (Brick & Lewis, 2014). Det er en stor enighet i forskningslitteraturen om at det eksisterer fem personlighetstrekk. Disse er samvittighetsfullhet, nevrotisme, imøtekommenhet, ekstraversjon og åpenhet (Brick & Lewis, 2014).

Resultatene fra studien nevnt ovenfor viste at det var en korrelasjon mellom kjønn, alder, perspektiv og åpenhet til holdninger om klimaendringer (Rothermich et al., 2021). Hvorvidt mennesker er opptatt av klimaendringer varierer ut i fra individuelle forskjeller. Hypotesen i studien var at den sterkeste sammenhengen med positive klimaholdninger var åpenhet (Rothermich et al., 2021). Hypotesen stemte med resultatene i studien. De som skårer høyt på åpenhet trodde i større grad at klimaendringer eksisterte og at disse endringene kunne utgjøre en personlig trussel. En mulig forklaring på dette er at åpenhet er forbundet med abstrakt tenkning (Rothermich et al., 2021). Med personlighetstrekket åpenhet har man en forståelse for unike opplevelser og variasjon (Brick & Lewis, 2014). For at mennesker skal ha en bevissthet rundt de langsiktige konsekvensene av klimaendringer er åpenhet nødvendig. Åpenhet er også forbundet med politiske synspunkter (Rothermich et al., 2021). Mennesker som er mer åpne er ofte også liberale i sine politiske syn. Disse har igjen en større sannsynlighet for å ha promiljømessige holdninger (Rothermich et al., 2021).

2.4 Opplevelse av tid

En grunnleggende del av menneskers erfaring er vår oppfatning av tid (Pollatos et al., 2014). Opplevelse av tid kan variere fra situasjon til situasjon og den er subjektiv (Vohs & Schmeichel, 2003). Mennesker opplever tid på to ulike måter samtidig (Shipp & Jansen, 2021). Tiden er både objektiv tid og subjektiv. Den subjektive tiden bygger på fortid, nåtid og fremtid, hvor hvert menneske har egne bilder tilhørende til disse. Subjektiv tid kan hjelpe mennesker til å tolke endringer som er organisatoriske. Det kan hjelpe til å forbedre menneskers forståelse av organisatoriske fenomener utover det objektive tid er i stand til å gjøre (Shipp & Jansen, 2021). Den objektive tiden er opplevelser over det faktiske

tidsforløpet. Det er tradisjonelt i forskningen blitt inntatt den holdningen at det ene utelukker det andre. Dette istedenfor at både subjektiv og objektiv tid er en mulighet (Shipp & Jansen, 2021).

Klokketid og hendelsestid er de to perspektivene som har dominert samfunnsvitenskapene (Slawinski & Bansal, 2012). Klokketid er lineært og målbart. Det er her kun underlagt en tolkning. Dette er perspektivet som har dominert den vestlige verden. Gjennom tiden får ulike episoder mening og dette omtales om hendelsestid. Dette er en gjenspeiling for den menneskelige tiden for mål og intensjoner. Den er åpen, organisk og subjektiv. Dette er en tid som ikke legger vekt på klokken (Slawinski & Bansal, 2012).

2.4.1 Tidsperspektiv

Tidsperspektivet mennesker har er en sentral del av den psykologiske konstruksjonen tid. Dette er konstruksjoner som er kognitive prosesser. Disse prosessene deler erfaringer mennesker har inn i tidligere, nåværende og fremtidige tidsrammer (Zimbardo, 1999). Tidsperspektiv har derfor en stor betydning for menneskelig adferd. Det er blitt utarbeidet en konseptuell modell for tidsperspektiv. Gjennom tidsperspektiv skjer den ubevisste prosessen hvor strømmen av sosiale og personlige opplevelser tildeles tidsmessige kategorier. Dette er tidsrammer som bidrar til at mennesker ser sammenheng og har orden i hendelser (Zimbardo, 1999). De kognitive tidsrammene brukes til tilbakekalling og lagring av opplevde hendelser. Videre brukes de til å lage mål, forventinger og beredskap. Det er mellom disse ulike psykologiske konstruksjonene, fortid og fremtid, at nåtiden befinner seg. I modellen blir det argumenter for at de ulike tidsperspektivene har en dynamisk innflytelse på en rekke handlinger, vurderinger og avgjørelser. For noen mennesker vil den dominerende innflytelse være fra fortiden. Da vil situasjoner og hendelser fra fortiden påvirke avgjørelser som tas i nåtid. Dette vil påvirke beslutningsgrunnlaget. Andre mennesker blir i motsetning påvirket av forventninger til fremtiden. Beslutningsprosessene kan da for eksempel inkludere en kostnytte vurdering. Vil potensielle hindre og utfordringer veie opp for gunstige utfall i fremtiden (Zimbardo, 1999).

Mennesker kan utvikle en vane til å tillegge for mye vekt på tidsrammene, fortid, nåtid og fremtid, i beslutningstaking (Zimbardo et al., 1997). Dette resulterer i et kognitive bias for å være enten fortidsorientert, nåtidsorientert eller fremtidsorientert. En slik orientering kan være kronisk. Det blir en disposisjonell stil. Det er karakteristikk for hvordan mennesker kommer

til å reagere på hendelser. Hvordan mennesker benytter tidsorienteringer vil variere. Noen mennesker kan for eksempel i for stor grad benytte seg av en fremtidsorientert tenkning. Det idealiserte rammeverk er en balansert tidsorientering. Her benytter mennesker seg av alle de tre tidsrammene ut i fra et situasjonelt krav (Zimbardo et al., 1997).

Tidsperspektiv blir i modellen oppfattet på to ulike måter:

1. Det er en relativt stabil prosess hvor det eksisterer individuelle forskjeller
2. Tidsperspektiv er situasjonsbestemt

Dersom mennesker er avhengig av en bestemt tidsramme er det flere årsaker til dette (Zimbardo et al., 1997). Disse kan være kulturelle, lærte, sosial klasse eller religion.

Tidsperspektiv er en faktor som kan være svært inngripende i livene til mennesker. Allikevel er det ikke mange som er beviste på innflytelsen tidsperspektiv kan ha (Zimbardo et al., 1997).

2.4.2 Tid og bedrifters respons på klimaendringer

En sentral faktor ved klimaendringer er tid. Det er fortsatt mange år til vi vil merke effekten av klimaendringene. Allikevel er det viktig at arbeidet for å forhindre disse endringene gjøres nå. Det er svært viktig at både selskaper og samfunnet handler nå for å unngå klimaendringer (Slawinski & Bansal, 2012). En av utfordringene med klimaendringer er at det krever et mangefasettert syn på tid. Særlig for selskaper er dette en utfordring. Bakgrunnen for det er at selskaper har et stor press på å fokusere på arbeidet sitt på kort sikt (Slawinski & Bansal, 2012).

I forskning som er gjort på klima i bedrifter har tid ikke vært en faktor. Selskaper og bedrifter rangeres ofte som proaktive eller reaktive i sin respons på miljøutfordringer (Slawinski & Bansal, 2012). Firmaer som er reaktive regnes som å være nærsynte. Disse firmaene klarer ikke å handle på en tilstrekkelig måte i forhold til de store miljøutfordringene vi står ovenfor. De proaktive bedriftene forutser behov for fremtiden og er langsente. Det er flere utfordringer med et syn på bedrifter som enten proaktive eller reaktive (Slawinski & Bansal, 2012). Det er et for enkelt syn på tid og det gir en hierarkisk rangering av miljøutfordringene som bedriften står ovenfor. Denne rangeringen går ofte fra å gjøre ingenting til at alle problemer skal løses på en gang (Slawinski & Bansal, 2012).

Slawinski & Bansal (2012) gjorde i sin studie forskning på ulike olje og gas selskaper i Alberta, Canada. I dette området har det vært et stort press på å redusere utslippene. De fant i

studien at det var to ulike kategorier til tidsperspektiv i selskapene som var med i forskningen (Slawinski & Bansal, 2012). Den første gruppen omtales som den «fokuserede». Her var de opptatt av at ny teknologi skulle involveres. På den måten kunne de være mer konkurransedyktige og de kunne forbedre energieffektiviteten. Det å finne innovative løsninger, se på konkurransemuligheter i klimaendringer og vektlegge interne operasjoner ble fokusert på av disse firmaene. Tidsperspektivet hos disse firmaene var lineært med et fokus på nåtiden. Firmaene kunne reagere hurtig, men de hadde ikke mange løsninger (Slawinski & Bansal, 2012). Den andre gruppen med firmaer som var deltakere i studien ble omtalt som «integreert». Firmaene i denne gruppen hadde et syklisk tidsperspektiv. Det betyr at de hadde forbindelser mellom nåtid, fortid og fremtid. Utfordringen til denne gruppen var at de hadde vanskelig for å respondere raskt (Slawinski & Bansal, 2012).

Forskning på organisatoriske responser på klimaendringer tyder på at reaksjonene på disse endringene har ulike tidsrammer. I dag kan bedrifter kompensere for karbonutslipp med offset (Slawinski & Bansal, 2012). Eller de kan redusere energiforbruket og erstatte karbonbasert teknologi. Disse ulike investeringer som er nevnt har alle ulike tidshorisoner. Noen gir en langsiktig løsning, mens for eksempel offset av karbonutslipp gir en kortsiktig løsning (Slawinski & Bansal, 2012). I tidligere forskning har det blitt knyttet ulike oppfatninger til adferd og utfall som er organisatoriske. Noen av utfordringene med dette er at tidsperspektivene blir konseptuelle. Det blir dermed vanskelig å gjøre forskning på tid i organisasjoner (Slawinski & Bansal, 2012). En annen utfordring er at i problemstillinger om tidsperspektiv er det ikke blitt benyttet tidsskalaer som strekker seg over lang tid. Dette er en utfordring ettersom at forskning har avdekket at det er nødvendig med et langsiktig og komplekst syn på tid (Slawinski & Bansal, 2012).

To av olje og gass selskapene som var med i studien til Slawinski & Bansal (2012) hadde en fokusert tilnærming til klimaendringer. Fokuset var på å redusere klimagassutslippene. Enten for å møte gjeldene regulering eller forventede forskrifter. I vurderinger knyttet til klimaendringer var det et stort fokus på de økonomiske kostnadene (Slawinski & Bansal, 2012). Hva vil karbonprisene komme til å være og hvordan blir reguleringer i fremtiden. Det ble av selskapene benyttet økonomiske modeller. Dette for å kunne forutsi fremtidige priser. Disse prisene var grunnlaget for beslutninger som skulle tas rundt klimaendringer. Klimaendringer ble av lederne i disse selskapene alltid vurdert innenfor en tidsramme som var smal (Slawinski & Bansal, 2012). Oppmerksomheten ble rettet mot nåtiden. Begrunnelsen for

dette var usikkerhet rundt det regulatoriske. Derfor ble det ikke gjort investeringer hvor det var lange tilbakebetalingstider (Slawinski & Bansal, 2012).

De andre selskapene som var med i denne studien hadde en bredere respons på klimaendringene, de hadde en integrert tilnærming. Selskapene hadde flere og ulike tilnærminger til dette (Slawinski & Bansal, 2012). Som for eksempel at de samarbeidet med myndighetene og at det ble investert i fornybar energi. Videre hadde selskapene investert i forskning på karbonfangst og lagring. Det var en stor forskjell på selskapene som var integrerte og de som var fokuserte når det gjaldt planleggingshorisont (Slawinski & Bansal, 2012). Når det gjaldt de integrerte selskapene hadde de en lang tidsplan for hvordan de skulle forholde seg til klimaendringer. Et av selskapene hadde en plan som gikk 35 år frem i tid. De ville ha en langsiktig tilnærming til klimaendringene de stod ovenfor.

Den ulike responsen på klimaendringene som de integrerte og fokuserte firmaene hadde viser at de har to forskjellige perspektiver på tid (Slawinski & Bansal, 2012). Det ble lagt vekt på lineær tid i de fokuserte firmaene. Dette kunne man se ved at disse firmaene hadde en lav toleranse for usikkerhet. I sine beslutninger la de heller ikke vekt på fremtidige planer. I motsetning hadde integrerte firmaer en tidsoppfatning som var syklisk. Det var i disse firmaene en høy toleranse for usikkerhet og det ble lagt vekt på tidligere erfaring (Slawinski & Bansal, 2012).

Tid oppfattes som nevnt tidligere på ulike måter. Når det blir sett på som lineær er oppfatningen at det er en ressurs som må forvaltes (Slawinski & Bansal, 2012). I tillegg blir tid tillagt verdier i form av penger. Når mennesker har et slikt syn på tid vil dette påvirke vår adferd. I studien til Slawinski & Bansal (2012), viste data at lineær tid er relatert til lite svar på klimaendringer. En tendens bedriftene med en lineær tidsoppfatning hadde var å se på fortiden som lite relevant og fremtiden som usikker. Klimautfordringer ble derfor møtt med hvordan den nåværende situasjonen var (Slawinski & Bansal, 2012). Ved kun å fokusere på utfordringer i nåtid blir problemstillinger som er svært sammensatte og vanskelig, som klimaendringer, et økonomisk problem (Slawinski & Bansal, 2012).

Det er mange utfordringer knyttet til klimaforandringer (Slawinski & Bansal, 2012). Skal samfunnet klare å gjøre noe med klimaforandringene er det nødvendig at vi endrer synet på hvordan vi ser på tid. Det er videre to ting vi kan gjøre i møte med klimaforandringer. Det er

nødvendig å se på hvordan vi har løst problemer i fortiden. Dette må gjøres samtidig som man ser på bærekraftige løsninger i fremtiden (Slawinski & Bansal, 2012).

3. Metode

3.1 Metodisk tilnærming

Spørreskjema ble benyttet som metode for å undersøke forskningsspørsmålet. Ved å bruke denne kvantitative metoden får man statistiske analyser som gir systematiske målinger til studien (Nardi, 2018). Det ble i utformingen av spørreskjemaet lagt vekt på at spørsmålene skulle være tydelige og enkle å forstå. Slik kan man sikre kvaliteten av svar og at respondentene har samme forståelse av spørsmålene (Bjerkan et al., 2019). Denne metoden ble benyttet for å kunne nå et stort antall respondenter.

3.2 Utvalget

Spørreundersøkelsen har blitt distribuert elektronisk via internett. Undersøkelsen kunne i utgangspunktet besvares av alle over 18 år. Spørreundersøkelsen er delt på Facebook grupper som miljøpsykologisk nettverk, Høyskolen Innlandet og NMBU. På Høyskolen Innlandet og NMBU er de fleste medlemmene studenter. Spørreundersøkelsen ble også distribuert til studenter og ansatte på Høgskolen Innlandet Kongsvinger via nettverket til Einar Strumse.

Spørreundersøkelsen ble også delt på Facebook gruppen «Lokalt klimaarbeid» Dette er en gruppe jeg i et møte med Miljødirektoratet ble tipset om at mange klimarådgivere var medlem av. Videre har jeg kontaktet miljørådgivere direkte og bedt om de kunne dele spørreundersøkelsen i sine klimanettverk. Disse miljørådgiverne tilhører henholdsvis i Kinn og Nesodden kommune. Spørreundersøkelsen ble også delt i IKT avdelingen i Utdanningsetaten Oslo kommune og på min og mine studiekameraters private Facebook.

Det var 226 respondenter som deltok i spørreundersøkelsen ($N = 226$).

Tabell 1

Tabellen viser oversikt over kjønn på respondentene i spørreundersøkelsen.

<i>Kjønn</i>				Valid	Cumulative
		Frequency	Percent	Percent	Percent
Valid	Annet	1	.4	.4	.4
	Kvinne	157	69.5	69.5	69.9
	Mann	67	29.6	29.6	99.6
	Ønsker ikke å oppgi	1	.4	.4	100.0
	Total	226	100.0	100.0	

Utvalget bestod av 157 kvinner og 67 menn. Det var en respondent som ikke ønsket å oppi kjønn.

Utvalget ble arrangert i seks aldersgrupper. Disse var '18-25', '26-35', '36-55', '56-65', '66 år og eldre' og 'ønsker ikke å oppgi'. I aldersgruppen '18-25' var det 17.7 % (40) respondenter. I aldersgruppen '26-35' var det 38.9 % (88) respondenter. I aldersgruppen '36-55' var det 29.6 % (67) respondenter. I aldersgruppen '56-65' var det 8.8 % (20) respondenter. I aldersgruppen '66 år og eldre' var det 4.4 % (10) respondenter. I den siste gruppen, 'ønsker ikke å oppgi' var det 0.4 % (1) respondent.

Det var i spørreskjema fire grupper med alternative arbeidssteder som respondentene kunne velge fra. Disse var 'stat', 'kommune', 'privat' og 'ikke ansatt'. I gruppen 'stat' var det 22.6 % (51) respondenter. I gruppen 'kommune' var det 29.2 % (66) respondenter. I gruppen 'privat' var det 30.5 % (69) respondenter. I gruppen er 'ikke ansatt' var det 19.9 % (44) respondenter.

Spørreskjema hadde videre i fjorten ulike stillingstyper som mulige valg. Disse var 'student', 'administrasjon', 'miljørådgiver', 'IKT', 'konsulent', 'teknisk', 'førstekonsulent', 'rådgiver', 'seniorrådgiver', 'spesial konsulent', 'seksjonssjef', 'avdelingsleder', 'HR' og 'annet'.

Tabell 2

Tabellen viser de ulike stillingstypene og antall respondenter

Stillingstype	Respondenter
Student	23 % (52)
Administrasjon	10.6 % (24)
Miljørådgiver	7.1 % (16)
IKT	4.4 % (10)
Konsulent	5.8 % (13)
Teknisk	3.5 % (8)
Førstekonsulent	0.9 % (2)
Rådgiver	10.2 % (23)
Seniorrådgiver	7.1 % (16)
Spesialkonsulent	1.8 % (4)
Seksjonssjef	0.9 % (2)
Avdelingsleder	3.5 % (8)
HR	0.9 % (2)
Annet	36.7 % (83)

3.3 Spørreskjema

Spørreskjema var åpent for besvarelse i perioden 24.03.2022 til 26.04.2022. Det var 226 ($N = 226$) respondenter som besvarte spørreundersøkelsen. Av disse har 18 deltagere «missing data». Til 11 av spørsmålene ble respondentene bedt om å oppgi antall år, i tall, for når de mente at vi burde begynne arbeidet for å nå de ulike klimamålsettingene. Av respondentene har 16 stykker ikke fulgt instruksjonen til spørsmålene. Data for disse respondentene har blitt fjernet fra undersøkelsen. Videre ble data fra to andre respondenter fjernet fordi det ble identifisert to ekstremskårer fra disse. Begge respondentene hadde oppgitt over tusen år på spørsmålene om når vi må begynne å jobbe mot de ulike klimamålsettingene. Kriteriet for å kunne fjerne slike data, er Mahalanobis distance (Tabachnick & Fidell, 2014). Dersom outliers er større enn 20.515 kan disse fjernes fra datasettet. Dette var tilfelle med disse to respondentene.

3.4 Instrumenter

De første spørsmålene i spørreundersøkelsen, se appendiks A, var kjønn, alder, arbeidssted og stillingstype. Deretter bestod spørreundersøkelsen av 11 ulike temaer. Disse skulle måle hvordan respondentene forholdt seg til langsiktige mål, prokrastinering, om tidspress er motiverende, tidsperspektiv, holdningsmål til samfunnet, holdninger til klimautfordringer, FNs klimamål, endringer kommune kan gjøre for å redusere klimautslipp, Norges klimamålsettinger, endringer som Framtiden i våre hender mener at forbruker burde gjøre og til slutt et supplerende spørsmål.

3.4.1 Motivasjon for langsiktige mål

For å undersøke hvordan respondentene forholder seg til langsiktige mål, har modellen til Bateman & Berry blitt benyttet (Bateman & Barry, 2012). Modellen har likhetstrekk med selvreguleringsmodellen, «the stage model of self-regulated behavioural change», til Bamberg (Klößner, 2015). Bamberg hevder i sin modell at mennesker kan endre en bevisst adferd gjennom selvregulering (Klößner, 2015). Modellen til Bamberg er igjen basert på modellen til Prochaska og DiClemente (Prochaska et al., 1992).

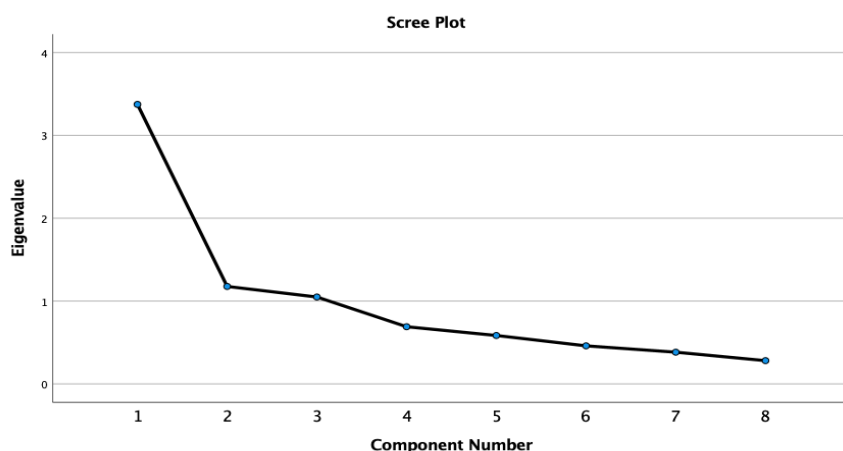
Respondentene har blitt bedt om å ta stilling til en rekke utsagn som bygger på modellen til Bateman & Berry (Bateman & Barry, 2012). Eksempler på noen av utsagnene er om respondentene synes det er vanskelig å finne riktig retning for å nå sine langsiktige mål, om de blir motivert av at de i fremtiden kan nå sine langsiktige mål og om de blir motivert av å forestille seg at de når sine langsiktige mål. Svarene er gitt på en likert – skala fra 1 til 7, hvor 1 er svært uenig og 7 er svært enig.

Skala for «motivasjon for langsiktige mål»

Det ble gjort en faktor analyse på motivasjonsspørsmålene som ble utarbeidet ut i fra en artikkel (Bateman & Barry, 2012). Ut i fra denne analysen og Scree Plot ble det klart at det første og siste spørsmålet for å måle motivasjon ikke hører med i denne skalaen. Dette fordi det første spørsmålet ikke handler om motivasjon og det siste spørsmålet ikke handler om langsiktighet. Etter dette hadde jeg seks spørsmål igjen i denne skalaen. De seks spørsmålene i denne skalaen hadde en Cronbach´s Alpha på 0.819.

Tabell 3

I tabell to ser man antall faktorer i skalaen motivasjon.

3.4.2 Prokrastinering

For å kartlegge prokrastinering hos respondentene ble en kortversjon av Lay's General Procrastination Scale benyttet. Lay's General Procrastination Scale er et mye brukt verktøy for å kartlegge selvrapporing av prokrastinering. Det ble utarbeidet en kortversjon av denne skalaen fordi det var nødvendig med en skala som var mindre tidkrevende (Bateman & Barry, 2012). Respondentene svarte på ni utsagt om prokrastinering, se appendiks A. Noen eksempler på utsagnene er når jeg forbereder meg til tidsfrister, kaster jeg ofte bort tiden ved å gjøre andre ting, jeg har ofte en oppgave ferdig tidligere enn nødvendig og jeg utsetter ofte arbeid jeg har planlagt å gjøre. Det ble på prokrastinering utsagnene benyttet en likert – skala, hvor 1 er svært uenig og 7 er svært enig.

Skala for «prokrastinering»

For å måle prokrastinering ble General Procrastination Scale (GPS-9) benyttet (Sirois et al., 2019). Tre av disse variablene måtte kodes om. Disse variablene var «jeg har ofte en oppgave ferdig tidligere enn nødvendig», «jeg gjennomfører vanligvis alle tingene jeg har planlagt å gjøre på en dag» og «jeg pleier å utføre alle oppgaver som må gjøres før jeg slår meg ned og slapper av for kvelden». Skalaen har en Cronbach's Alpha på 0.851.

3.4.3 Er tidspress motiverende?

Respondenten ble bedt om å svare på fire påstander som måler hvorvidt tidspress i seg selv er motiverende. Eksempler på disse påstandene er «jeg synes det er motiverende å jobbe med

arbeidsoppgaver hvor det er kort tidsfrist» og «jeg foretrekker å jobbe under tidspress». For de andre påstandene se appendiks A. Det ble på disse utsagnene brukt en likert – skala, hvor 1 er svært uenig og 7 er svært enig. Påstandene er tatt fra funn i forskjellige studier. I den første studien gjennomførte de en ny og utvidet målsettingsforskning (Donovan & Williams, 2003). De undersøke her tidsmessige faktorer på prosessen med dynamisk selvregulering (Donovan & Williams, 2003). Studien viser at prestasjonsmotivasjonen øker når man nærmer seg tidsfristen.

Den andre studien undersøkte hvordan man kan fremme engasjement i energisektoren (d'Adda et al., 2020). De ønsket i studien å undersøke om det å påtvinge kundene sine en hastefølelse, kunne fremme selvavlesing av kundenes private gassmålere. Resultatene fra denne studien viste at en slik hastemelding fungerte som en sterk motivator (d'Adda et al., 2020).

Skala for «om tidspress er motiverende»

Det ble laget en skala for å se om respondentene fant tidspress motiverende. Spørsmålene i skalaen bygger på spørsmålene til to artikler (Donovan & Williams, 2003) og (d'Adda et al., 2020). Skalaen har en Cronbach's Alpha på 0.797.

3.4.4 Tidsperspektiv

To av spørsmål respondentene besvarte omhandlet tidspress. Spørsmålene var «mitt tidsperspektiv er i hovedsak fremtidsorientert» og «mitt tidsperspektiv er i hovedsak nåtidsorientert». Disse var på en likert – skala, hvor 1 er svært uenig og 7 er svært enig. Spørsmålene bygger på forskningen til Zimbardo (Zimbardo et al., 1997). Definisjonen på tidsperspektiv er hvordan kulturer og individer deler menneskelig erfaring i de ulike tidskategoriene fortid, nåtid og fremtid. Bruken av disse kategoriene varierer fra person til person. Disse er lært av preferanser som igjen stabiliseres til en kognitiv stil hos individer (Zimbardo et al., 1997). Det er derfor interessant å se hva slags tidsperspektiv respondentene har.

3.4.5 Holdningsmål til samfunnet

For å undersøke hvilke holdninger respondentene har til samtiden i dag, besvarte de fire ulike påstander. To av påstandene var «den tiden vi lever i nå er den aller mest utviklede av alle tider» og «den teknologiske utviklingen i dag går svært raskt». For de andre påstandene se appendiks A. Mange deler oppfatningen om at verden utvikler seg raskt. Gjennom disse spørsmålene har jeg forsøkt å se om respondentene er enige i denne oppfatningen. Dette kan gi mulige svar på respondentenes narsissisme sett i forhold til den samtiden vi lever i. Disse holdningene til samtiden kan ha betydning. Respondentene besvarte dette på en likert – skala, hvor 1 svært uenig og 7 svært enig.

Skala for «holdningsmål til samfunnet»

Skalaen har en Cronbach's Alpha på 0.721.

3.4.6 Holdninger til klimautfordringer

Fra studien til Lorraine Whitmarsh med kollegaer, ble respondentene stilt flere spørsmål om sine holdninger til klimautfordringer (Lorenzoni et al., 2007). Jeg har tatt utgangspunkt i noen av disse spørsmålene. De ble valgt ut i fra en logikk i om de var relevante for tema «når må vi begynne?». Eksempler på spørsmål er «det er for mye motstridende bevis om klimaendringer til å vite om de faktisk skjer» og «media er ofte for alarmerende når det gjelder spørsmål om klimaendringer». Bakgrunnen for å benytte studien til Lorraine Whitmarsh var at hennes forskning viser at oppfatninger av begrenset politisk handling fra lokale, nasjonale, internasjonale myndigheter var en betydelig barriere for engasjement blant mange av deltagerne i studien hennes. Dette var en stor spørreundersøkelse med flere kategorier. Kategorien som ble benyttet i mitt spørreskjema var den individuelle. Dette for å stadfeste hvilke holdninger respondentene har til klimautfordringer.

Skala for «holdninger til klimautfordringer»

Skalaen har en Cronbach's Alpha på 0.858.

3.4.7 FN

Det første spørsmålet om klimarapporten fra FN gjelder hvilket tidsperspektiv det er enklest å forholde seg. Respondentene får tre svaralternativer, om endringer må skje innen 2030, 2040 eller 2050. For å undersøke hvordan respondentene forholder seg til bærekraftsmål som er fastsatt av FN ble spørsmålene formulert identisk til FNs bærekraftsmål (se appendiks B). Det er bærekraftsmål 14, 7 og 12 det ble stilt spørsmål om. Disse dreier seg om havforurensning, sikre tilgang på pålitelig, bærekraftig og moderne energi og bærekraftig forvaltning. På disse tre spørsmålene skal respondentene selv oppgi antall år (i tall) på når vi må begynne for å få til FNs bærekraftsmål.

3.4.8 Kommune

Cicero har gjennom et forskningsprosjekt funnet tre grep som kan kutte klimagassutslippene i kommunene. Dette er utgangspunktet for de tre utsagnene respondentene blir bedt om å svare på. Disse utsagnene er at klimaarbeidet må være integrert i kommunens rutiner og systemer, slik at det ikke er avhengig av enkeltpersoner og "ildsjeler", kommunene har potensial til å påvirke både direkte utslipp som skjer lokalt, og indirekte utslipp fra varer og tjenester hvor utslippet skjer andre steder og kommunen må i større grad ta i bruk sin rolle som samfunnsaktør som legger til rette for at andre kan bidra i klimaarbeidet. Svaret på når kommunene må starte arbeidet for å kutte i klimagassutslippene skal skrives inn av respondentene i tall.

3.4.9 Norge

Informasjon om Norges målsettinger for å redusere klimagassutslipp ble benyttet på to av spørsmålene i spørreskjema. Spørsmålene var «Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2030, når må vi begynne med dette?» og «Norge har som målsetting at vi i 2030 enkelt skal kunne reise klimavennlig uten utslipp, når må vi begynne med dette?». Spørsmålene bygger på klimaplanen Norge har for 2021-2030 (miljødepartementet, 2021). Den første målsettingen om at Norge skal kutte klimagassutslippene med 50 % innen 2030 er en relativ kjent målsetting gjennom media. Respondentene ble bedt om å skrive inn svarene i tall.

3.4.10 Framtiden i våre hender

For å kunne undersøke respondentenes holdninger til eget forbruk har de svart på to spørsmål om dette. De var formulert ut i fra informasjon fra fremtiden i våre hender. Spørsmålene er «framtiden i våre hender sier at ved å redusere mengden nye ting vi kjøper, kan vi både gi kloden en bedre fremtid og gevinster for oss selv, når må begynne med dette?» og «framtiden i våre hender sier at lavere forbruk i rike land er helt nødvendig for at mennesker i det globale sør kan øke sin levestandard til et verdig nivå, uten å ødelegge miljøet, når må vi begynne med dette?». Dette er vesentlig da mange av de klimautfordringene vi står ovenfor, ikke kan løses uten at alle gjør noe med sine egne forbruksvaner. Norge er et av landene i verden hvor vi har høyest forbruk og siden 1990 har vi doblet forbruket vårt (Framtiden i våre hender, u.å.). Svarene på disse spørsmålene skulle skrives inn av respondentene i tall.

3.4.11 Supplerende spørsmål

Spørreskjema inneholder i tillegg et supplerende spørsmål. Spørsmålet skulle besvares med tall. Dette spørsmålet var «Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2050, når må vi begynne med dette?». Det ble valgt å ta med spørsmålet da jeg ønsket å undersøke om det var noen forskjell på svarene når årstallet var 2050 alternativt til 2030. Målsettingen til Norge er å halvere klimagassutslipp innen 2030 ikke 2050. Påstanden i spørreskjema er derfor ikke korrekt.

3.5 Oversettelse av instrumenter

Lay's General Procrastination Scale er på engelsk. Disse ble oversatt til norsk. Det samme gjaldt for spørsmålene om holdninger til klima utfordringer. Jeg har derfor hatt en systematisk prosess for å komme i nærheten av det originale språket. Oversettelsen til norsk har blitt diskutert med veileder Svein Åge Kjøs Johnsen og andre. Google translate har i tillegg blitt benyttet.

Ved oversettelse fra engelsk til norsk har tradisjonelt «back translation» blitt brukt som metode. Dette er en metode hvor man oversetter et spørreskjema fra engelsk til norsk med hjelp av en person som er behersker begge språk svært godt. Dette fører til at oversettelsen blir så lik det original språket som mulig (Behr, 2017). Metoden ble utviklet av Brislin (1970) for å sikre at oversettelser til målspråket ble korrekt når forsker ikke var tospråklig. Ved bruk

av denne metoden i disse situasjonene er den ment å virke som en kvalitetskontroll (Behr, 2017). Metoden har blitt kritisert. Den er kostbar, grammatiske feil i original språket følger med i oversettelsen og oversettelsen kan være vanskelig å forstå (Behr, 2017). I dag er Google translate blitt svært korrekt i sin oversettelse. Jeg har derfor valgt å ikke benytte «back translation».

4. Statistiske analyser

4.1 Paired-samples t-test

Det er to ulike metoder å sammenligne to forskjellige grupper på. Metodene er independent t-test og paired-samples *t*-test. En independent t-test benyttes når man ønsker å sammenligne to forhold som ikke er fra samme enheter (Field, 2019). En paired-samples *t*-test benyttes når man ønsker å sammenligne to forhold som er fra samme enhet (Field, 2019). Begge disse metodene, for å teste hypoteser, har lignende begrunnelser i hvorfor de benyttes.

Det ble gjennomført en paired-samples *t*-test. Jeg var interessert i å se om det var noen forskjell mellom gruppene 2030 versus 2050. I spørreundersøkelsen ble respondentene spurt om når Norge måtte starte arbeidet for å redusere klimagassutslipp med 50 % innen 2030. Det siste spørsmålet i spørreundersøkelsen var formulert likt, men tidsfristen ble erstattet med 2050. Denne analysen vil synliggjøre om det er forskjellen mellom tidsfristene 2030 og 2050, i tillegg om den er forskjellig fra null (Field, 2019).

4.2 Multivariat regresjonsanalyse

En slik analyse benyttes når man har flere enn en uavhengige variabler (Bjerkan et al., 2019). Effekten av en x-variabel blir estimert på y-variabelen. Videre blir effekten av andre x-variabler kontrollert (Bjerkan et al., 2019). Når man inkluderer flere uavhengige variabler i en multivariat regresjonsanalyse, vil effekten av variabel en på den avhengige variabelen ikke kobles med hvilken effekt variabel to har på den avhengige variabel (Bjerkan et al., 2019).

Det ble utført tre multivariat regresjonsanalyser for å finne ut av hvilken effekt de uavhengige variablene *prokrastinering*, *klimaholdninger*, *holdningsmål til samtiden*, *motivasjon for langsiktige mål* og *kjønn* hadde på de avhengige variablene som måler tid i år til når respondentene mener vi må begynne arbeidet for å nå målsettinger formulert av *framtiden i våre hender*, *kommune*, *Norge* og *FN*.

4.3 Etiske betraktninger

Innenfor forskningen er det noen grunnleggende regler som må følges, blant annet forskningsetikk. Dette er normer som forskere må følge (Ringdal, 2019). Det eksisterer også uformelle normer som forskere bør etterstrebe. Disse er upartiskhet, felleseie, universalisme, organisert skepsis og originalitet (Ringdal, 2019). Upartiskhet betyr at forskeren ikke skal ha noen spesielle partsinteresser. Dette gjelder både i gjennomføringen av forskningen og når forskningen skal publiseres. Videre er det viktig at forskerens private syn ikke påvirker forskningen (Ringdal, 2019). Felleseie betyr at forskningen ikke tilhører forskeren. Resultatene fra forskningen er noe som tilhører alle og bør derfor deles og publiseres slik at alle får tilgang (Ringdal, 2019). Universalisme betyr at forskning som gjennomføres skal vurderes ut i fra samme kriterier. Det skal ses bort fra, kjønn, alder, forskerens anseelse og nasjonalitet (Ringdal, 2019). Organisert skepsis betyr at forskere går igjennom tidligere studier med et kritisk blikk. Det er viktig å stille spørsmålstegn til andre studier slik at eventuelle feil kan avdekkes. For at ny kunnskap kan etableres er det viktig at forskere er kritiske og stiller spørsmål ved de resultatene som legges fram (Ringdal, 2019). Originalitet betyr at forskningen bør være nyskapende. Det bør være et mål om økt kunnskap gjennom det forskningsarbeidet som utføres (Ringdal, 2019).

Historien viser at etikk innenfor forskning har gått fra å være normer til etablerte lover. Nürnberg-reglene, vedtatt etter 2. verdenskrig, er et eksempel på dette (Ringdal, 2019). Disse reglene legger vekt på at deltakere i studier ikke må utsettes for skade. Det er videre nødvendig med et frivillig samtykke fra deltakere (Ringdal, 2019). Innenfor psykologien og forskningen på dette feltet er det særlig viktig at personopplysninger som er identifiserbare ikke kan misbrukes (Ringdal, 2019). Derfor har alle organisasjoner utviklet etiske retningslinjer for innsamling av data. Det er svært viktig at disse retningslinjene følges (Nardi, 2018).

En hovedregel innenfor forskning er at i prosjekter hvor mennesker deltar skal det gis informasjon til deltakerne om studien og de skal gi sitt frie samtykke (Ringdal, 2019). Deltagelse i en studie skal være frivillig. Det skal videre gis tilstrekkelig informasjon om formålet med studie. Denne informasjonen skal gis til deltakerne på en forståelig måte (Ringdal, 2019).

I den gjennomførte spørreundersøkelsen ble det gitt informasjon til alle respondentene om hva som skulle undersøkes. Informasjonen ble gitt før de startet undersøkelsen. Respondentene fikk informasjon om at deres data og svar ikke kunne spores tilbake til dem. Videre fikk de informasjon om at undersøkelsen var anonym og at de kunne trekke seg når de ville, men ikke etter at svarene var sendt inn.

4.4 Program

IBM SPSS ble benyttet for statistiske analyser. Spørreundersøkelsen ble utarbeidet på Nettskjema.no. Dette er et dataverktøy som er utarbeidet for gjennomføring av spørreundersøkelser på høyskole og universitetsnivå (*Nettskjema*, u.å.)

5. Resultater

5.1 Compare means paired sample *t*-test

For å undersøke hvorvidt det var signifikant forskjell mellom *Norge har som målsetting å redusere klimautslippene med 50 % innen 2030* og *Norge har som målsetting å redusere utslippene med 50 % innen 2050*, ble det gjennomført en compare means paired sample *t*-test. Jeg var interessert i å undersøke dette fordi det er interessant å se om respondentene mente man har bedre tid til å iverksette tiltak hvis utslippene skulle reduseres med 50 % innen 2050.

Tabell 4

Tabell fire viser en sammenligning av reduksjon av utslipp innen 2030 og reduksjon av utslipp innen 2050.

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2030	.55	212	3.627	.249
	Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2050	1.17	212	4.775	.328

Mean for 2030 var 0.55 og for 2050 var det en økning til 1.17. Det var 212 respondenter i denne undersøkelsen ($N = 212$). Std. Deviation for 2030 var 3.627 og for 2050 var det 68.745.

Tabell 5

Tabellen viser Pearson-korrelasjonene mellom 2030 og 2050

Paired Samples Correlations

	N	Correlatio n	Significance	
			One-Sided p	Two-Sided p
Pair 1 Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2030 & Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2050	212	.842	<.001	<.001

Det er en sterk signifikant korrelasjon mellom 2030 og 2050, $r(212) = .84, p < .001$.

Tabell 6

Tabellen viser *t*-test resultatene

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Significance	
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				One-Sided p	Two-Sided p
					Lower	Upper				
Pair 1	Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2030 - Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2050	-.623	2.609	.179	-.976	-.269	-3.475	211	<.001	<.001

Mean forskjellen mellom 2030 og 2050 er -.623. Det negative tallet viser at 2050 var større enn 2030. Sample difference er -.623, men vi er 95 % sikre på at estimert befolkningsforskjell er mellom -.976 og -.269. For å undersøke hvorvidt det er en signifikant forskjell mellom 2030 og 2050, må man se på *t* statistikken ($t = -3.475$). Degrees of freedom er en refleksjon av størrelsen på utvalget. Den er alltid en mindre enn faktisk utvalgsstørrelse.

Det var en signifikant forskjell $t(211) = -3.475, p < 0.001$, med effektstørrelse Cohens $d = 0.24$

5.2 Multivariat regresjonsanalyse

Framtiden i våre hender

Det ble utført en multivariat regresjonsanalyse med den avhengige variabelen *framtiden i våre hender* og de uavhengige variablene *prokrastinering, klimaholdninger, holdningsmål til samtiden, kjønn og motivasjon for langsiktige mål*. Hypotesen var at disse faktorene ville påvirke hvordan respondentene så på reduksjon i sitt eget forbruk og når de eventuelt måtte begynne med dette.

Tabell 7

Sammendragmodellen viser forholdet mellom prediktorvariabelen og den avhengige variabelen.

Model Summary

Mode	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.339 ^a	.115	.094	8.46044

a. Predictors: (Constant), Kjønn, Prokrastinering, Klimaholdninger, Motivasjon for langsiktige mål, Holdningsmål til samtiden

R Square representerer størrelsen på variansen til den avhengige variabelen. Den er her på 11,5 %. Adjusted R Square indikerer at 9,4 % av variansen i *framtiden i våre hender* kan forklares med variansen til *motivasjon for langsiktige mål, prokrastinering, klimaholdninger, kjønn og holdningsmål til samtiden*.

Tabell 8

ANOVA tabellen tester null hypotesen.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1964.370	5	392.874	5.489	<.001 ^b
	Residual	15103.190	211	71.579		
	Total	17067.560	216			

a. Dependent Variable: Framtiden i våre hender

b. Predictors: (Constant), Kjønn, Prokrastinering, Klimaholdninger, Motivasjon for langsiktige mål, Holdningsmål til samtiden

Tabellen viser at resultatet er statistisk signifikant og at modellen passer til dataen.

Tabell 9

Coefficients tabell

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	9.243	5.334		1.733	.085
	Holdningsmål til samtiden	.443	.585	.053	.756	.450
	Prokrastinering	-.089	.479	-.012	-.186	.853
	Klimaholdninger	1.745	.501	.232	3.483	<.001
	Motivasjon for langsiktige mål	-2.243	.635	-.247	-3.531	<.001
	Kjønn	-.518	1.310	-.027	-.395	.693

a. Dependent Variable: Framtiden i våre hender

T-verdien og signifikansnivå for de uavhengige variablene er: *holdningsmål til samtiden* ($t = 0.756, p = 0.450$), *prokrastinering* ($t = -.186, p = 0.853$), *klimaholdninger* ($t = 3.483, p = <.001$), *motivasjon for langsiktige mål* ($t = -3.531, p = <.001$) og *kjønn* ($t = -0.395, p = 0.693$). *Motivasjon for langsiktige mål* ($t = -3.531, p = <.001$) og *klimaholdninger* ($t = 3.483, p = <.001$) er statistisk signifikante og påvirker den avhengige variabelen. *Prokrastinering* ($t = -.186, p = 0.853$), *holdningsmål til samtiden* ($t = 0.756, p = 0.450$) og *kjønn* ($t = -0.395, p =$

0.693) er ikke statistisk signifikante prediktorer for når vi må begynne med reduksjon i eget forbruk.

Tabell 10

Sammendrag

	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
Prokrastinering	-.089	-.012	-.186	.853
Holdningsmål til samtiden	.443	.053	.756	.450
Motivasjon for langsiktige mål	-2.243	-.247	-3.531	<.001
Klimaholdninger	1.745	.232	3.483	<.001
Kjønn	-.518	-.027	-.395	.693

Adjusted R² = 9,4 per cent; F (5,21) = 5.48, p < .001

Dette var en statistisk signifikant modell ($F(5,21) = 5.48, p < .001$) som indikerer at resultatene ikke har skjedd ved en tilfeldighet. Adjusted R² indikerer at 9,4 % av variansen i den avhengige variabelen kan forklares med variansen i de uavhengige variablene. *Motivasjon for langsiktige mål* er den uavhengige variabelen som påvirker den avhengige variabelen *framtiden i våre hender* mest negativt ($\beta = -.247$). *Klimaholdninger* er den uavhengige variabelen som påvirker den avhengige variabelen mest positivt ($\beta = .232$). Analysen viser videre at den minst innflytelsesrike variabelen var prokrastinering ($\beta = -.012$). De signifikante variablene var *motivasjon for langsiktige mål* ($t = -3.531, p = <.001$) og *klimaholdninger* ($t = 3.483, p = <.001$).

5.3 Multivariat regresjonsanalyse

Kommune

Det ble utført en multivariat regresjonsanalyse med den avhengige variabelen *kommune* og de uavhengige variablene *prokrastinering*, *klimaholdninger*, *holdningsmål til samtiden*, *kjønn* og *motivasjon for langsiktige mål*. Hypotesen var at disse faktorene ville påvirke når respondentene mente at kommunene burde begynne sitt arbeid for reduksjon i klimagassutslippene på tre konkrete områder.

Tabell 11

Sammendragsmodellen viser forholdet mellom prediktorvariabelen og den avhengige variabelen.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.229 ^a	.052	.031	117.54724

a. Predictors: (Constant), Kjønn, Prokrastinering, Klimaholdninger, Motivasjon for langsiktige mål, Holdningsmål til samtiden

R Square representerer størrelsen på variansen til den avhengige variabelen. Den er her på 5,2 %. Adjusted R Square indikerer at 3,1 % av variansen i *kommune* kan forklares med variansen til *motivasjon for langsiktige mål, prokrastinering, klimaholdninger, kjønn og holdningsmål til samtiden*.

Tabell 12

ANOVA tabellen tester null hypotesen.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	166147.425	5	33229.485	2.405	.038 ^b
	Residual	3012183.285	218	13817.355		
	Total	3178330.710	223			

a. Dependent Variable: Kommune

b. Predictors: (Constant), Kjønn, Prokrastinering, Klimaholdninger, Motivasjon for langsiktige mål, Holdningsmål til samtiden

Regresjonstabellen viser at resultatet ikke er statistisk signifikant.

Tabell 13*Coefficients tabell*

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	53.993	73.233		.737	.462
	Holdningsmål til samtiden	16.684	8.021	.149	2.080	.039
	Prokrastinering	-3.194	6.489	-.034	-.492	.623
	Klimaholdninger	9.822	6.495	.103	1.512	.132
	Motivasjon for langsiktige mål	-19.914	8.641	-.164	-2.305	.022
	Kjønn	-15.372	17.928	-.059	-.857	.392

a. Dependent Variable: Kommune

T-verdien og signifikansnivå for de uavhengige variablene er: *holdningsmål til samtiden* ($t = 2.080$, $p = 0.039$), *prokrastinering* ($t = -.492$, $p = .623$), *klimaholdninger* ($t = 1.512$, $p = .132$), *motivasjon for langsiktige mål* ($t = -2.305$, $p = .022$) og *kjønn* ($t = -.857$, $p = .392$).

Tabell 14*Sammendrag*

	Unstandardised Coefficients	Standardised Coefficients	t	Sig.
Prokrastinering	-3.194	-.034	-.492	.623
Holdningsmål til samtiden	16.684	.149	2.080	.039
Motivasjon for langsiktige mål	-19.914	-.164	-2.305	.022
Klimaholdninger	9.822	.103	1.512	.132
Kjønn	-15.372	-.059	-.857	.392

Dette var ikke en statistisk signifikant modell. Adjusted R^2 indikerer at 3,1 % av variansen i den avhengige variabelen kan forklares med variansen i de uavhengige variablene. Den uavhengige variabelen som påvirket mest positivt på den avhengige variabelen *kommune*, var *holdningsmål til samtiden* ($\beta = .149$). Variabelen som påvirket den avhengige variabelen mest negativt var *motivasjon for langsiktige mål* ($\beta = -.164$). Analysen viser videre at den minst innflytelsesrike variabelen på *kommune* var *prokrastinering* ($\beta = -.034$).

5.4 Multivariat regresjonsanalyse

Norge

Det ble utført en multivariat regresjonsanalyse med den avhengige variabelen *Norge* og de uavhengige variablene *prokrastinering*, *klimaholdninger*, *holdningsmål til samtiden*, *kjønn* og *motivasjon for langsiktigemål*. Hypotesen var at disse faktorene ville påvirke når respondentene mente at Norge burde begynne arbeidet med reduksjon i klimagassutslippene.

Tabell 15

Sammendragsmodellen viser forholdet mellom prediktorvariabelen og den avhengige variabelen.

Model Summary

Mode	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.182 ^a	.033	.011	77.20177

a. Predictors: (Constant), Kjønn, Prokrastinering, Klimaholdninger, Motivasjon for langsiktige mål, Holdningsmål til samtiden

R Square representerer størrelsen på variansen til den avhengige variabelen. Den er her på 3,3 %. Adjusted R Square indikerer at 1,1 % av variansen i *Norge* kan forklares med variansen til *motivasjon for langsiktige mål*, *prokrastinering*, *klimaholdninger*, *kjønn* og *holdningsmål til samtiden*.

Tabell 16

ANOVA tabellen tester null hypotesen.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	44272.488	5	8854.498	1.486	.196 ^b
	Residual	1293344.562	217	5960.113		
	Total	1337617.049	222			

a. Dependent Variable: Norge

b. Predictors: (Constant), Kjønn, Prokrastinering, Klimaholdninger, Motivasjon for langsiktige mål, Holdningsmål til samtiden

Regresjonstabellen viser at resultatet ikke er statistisk signifikant.

Tabell 17

Coefficients tabell

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	97.003	48.305		2.008	.046
	Holdningsmål til samtiden	-2.818	5.270	-.039	-.535	.593
	Prokrastinering	-2.708	4.263	-.044	-.635	.526
	Klimaholdninger	3.554	4.378	.056	.812	.418
	Motivasjon for langsiktige mål	-6.357	5.676	-.081	-1.120	.264
	Kjønn	-22.266	11.811	-.132	-1.885	.061

a. Dependent Variable: Norge

T-verdien og signifikansnivå for de uavhengige variablene er: *holdningsmål til samtiden* ($t = -.535, p = .593$), *prokrastinering* ($t = -.635, p = .526$), *klimaholdninger* ($t = .812, p = .418$), *motivasjon for langsiktige mål* ($t = -1.120, p = .264$) og *kjønn* ($t = -1.885, p = .061$).

Tabell 18*Sammendrag*

	Unstandardised Coefficients	Standardised Coefficients	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
Prokrastinering	-2.708	-.044	-.635	.526
Holdningsmål til samtiden	-2.818	-.039	-.535	.593
Motivasjon for langsiktige mål	-6.357	-.081	-1.120	.264
Klimaholdninger	3.554	.056	.812	.418
Kjønn	-22.266	-.132	-1.885	.061

Dette var ikke en statistisk signifikant modell. Adjusted R² indikerer at 1,1 % av variansen i den avhengige variabelen kan forklares med variansen i de uavhengige variablene. Den uavhengige variabelen, *klimaholdninger*, hadde mest positiv innflytelse på den avhengige variabelen *Norge* ($\beta = .056$). Kjønn var den uavhengige variabelen som påvirket den avhengige variabelen mest negativt ($\beta = -.132$). Analysen viser videre at den minst innflytelsesrike variabelen var *holdningsmål til samtiden* ($\beta = .039$).

5.5 Multivariat regresjonsanalyse

FN

Det ble utført en multivariat regresjonsanalyse med den avhengige variabelen *FN* og de uavhengige variablene *prokrastinering*, *klimaholdninger*, *holdningsmål til samtiden*, *kjønn* og *motivasjon for langsiktigemål*. Hypotesen var at disse faktorene ville påvirke når respondentene mente at FN burde begynne arbeidet for å kunne nå bærekraftsmålene 7, 12 og 14.

Tabell 19

Sammendragsmodellen viser forholdet mellom prediktorvariabelen og den avhengige variabelen.

Model Summary

Mode	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.317 ^a	.100	.079	10.70479

a. Predictors: (Constant), Kjønn, Prokrastinering, Klimaholdninger, Motivasjon for langsiktige mål, Holdningsmål til samtiden

R Square representerer størrelsen på variansen til den avhengige variabelen. Den er her på 10 %. Adjusted R Square indikerer at 7,9 % av variansen i FN kan forklares med variansen til *motivasjon for langsiktige mål, prokrastinering, klimaholdninger, kjønn og holdningsmål til samtiden.*

Tabell 20

ANOVA tabellen tester null hypotesen.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regressi on	2745.897	5	549.179	4.792	<.001 ^b
	Residual	24637.415	215	114.593		
	Total	27383.312	220			

a. Dependent Variable: FN

b. Predictors: (Constant), Kjønn, Prokrastinering, Klimaholdninger, Motivasjon for langsiktige mål, Holdningsmål til samtiden

Regresjonstabellen viser at resultatet er statistisk signifikant og at modellen passer til dataen. Det er derfor usannsynlig at dette har skjedd ved en tilfeldighet.

Tabell 21

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	24.386	6.742		3.617	<.001
	Holdningsmål til samtiden	-1.378	.731	-.132	-1.885	.061
	Prokrastinering	-.196	.596	-.022	-.328	.743
	Klimaholdninger	.658	.609	.072	1.080	.281
	Motivasjon for langsiktige mål	-2.717	.788	-.241	-3.449	<.001
	Kjønn	-.843	1.649	-.035	-.511	.610

a. Dependent Variable: FN

T-verdien og signifikansnivå for de uavhengige variablene er: *holdningsmål til samtiden* ($t = -1.885, p = .061$), *prokrastinering* ($t = -.328, p = .743$), *klimaholdninger* ($t = 1.080, p = .281$), *motivasjon for langsiktige mål* ($t = -3.449, p = <.001$) og *kjønn* ($t = -.511, p = .610$).

Motivasjon for langsiktige mål ($t = -3.531, p = <.001$) er statistisk signifikant og påvirker den avhengige variabelen.

Tabell 22*Sammendrag*

	Unstandardised Coefficients	Standardised Coefficients	t	Sig.
Prokrastinering	-.196	-.022	-.328	.743
Holdningsmål til samtiden	-1.378	-.132	-1.885	.061
Motivasjon for langsiktige mål	-2.717	-.241	-3.449	<.001
Klimaholdninger	.658	.072	1.080	.281
Kjønn	-.843	-.035	-.511	.610

Adjusted R² = 7,9 per cent; F (5,22) = 4.792, p <.001

Dette var en statistisk signifikant modell ($F (5,22) = 4.792, p <.001$) som indikerer at resultatene ikke er tilfeldige. Adjusted R² indikerer at 7,9 % av variansen i den avhengige variabelen kan forklare med variansen i de uavhengige variablene. *Klimaholdninger* var den uavhengige variabelen som påvirket den avhengige variabelen *FN* mest positivt ($\beta = .072$).

Den uavhengige variabelen som påvirker den avhengige variabelen mest negativt var *motivasjon for langsiktige mål* ($\beta = -.241$). Analysen viser videre at den minst innflytelsesrike variabelen var *prokrastinering* ($\beta = -.022$). Den signifikante variabelen var *motivasjon for langsiktige mål* ($t = -3.449$ $p = <.001$).

6. Diskusjon

6.1.1 2030 versus 2050

Resultatene viste at når det ble gjort en sammenligning mellom 2030 og 2050 svarte 90.6 % 0 år for 2030. Det vil si at respondentene mente vi må starte arbeidet umiddelbart for at vi skal klare å oppnå målsettingen om å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2030. For 2050 svarte 85.9 % av respondentene 0 år. De fleste av respondentene mente også her at arbeidet for å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2050 måtte begynne umiddelbart. Basert på effektstørrelse og signifikanstesting har det betydning hvilket årstall man bruker for målsettingen. Allikevel mente de fleste respondentene at vi må begynne umiddelbart uavhengig av årstall. Derfor må det også være andre faktorer som har betydning. Fra regresjonsanalysen ser man at klimaholdninger er av betydning.

Klimaendringer blir i stor grad omtalt i media (Clayton & Manning, 2018). Ofte er nyhetene som presenteres er preget av at det haster med handling og at vi må begynne å gjøre noe nå. Det er vanlig at når en klimarapport presenteres skaper den de samme avisoverskriftene. Alle fra forskere og klima-og miljøministre uttrykker det samme, «nå haster det virkelig» (Knežević, 2022). Svært mange får med seg disse nyhetsoppslagene. Dette kan bidra til å forklare at svaret på når Norge må begynne arbeidet for å oppnå reduksjon av klimagassutslippene med 50 % innen 2030 og 2050 er 0 år.

6.1.2 Framtiden i våre hender

Det har blitt argumentert for at klimaendringene vi står ovenfor i dag ikke oppfattes som faretruende nok til at vi er villige til å gjøre personlige endringer (Clayton & Manning, 2018). Det pekes også på en annen utfordring, at det i samfunnet er liten forståelse for konsekvensene av klimaendringer. Er det sannsynlig at en slik forståelse og oppfatning om at det er nødvendig med reduksjon i personlig forbruk, resulterer i endret adferd? Når mennesker allerede har en forståelse, en ideologi og eksisterende holdninger er det vanskelig å endre på disse. Når mennesker undersøker klimaendringer vil informasjonen de finner bekrefte deres eksisterende holdninger (Clayton & Manning, 2018). En annen utfordring er at klimaendringer ikke har høy prioritet hos alle mennesker. Hadde dette vært en høyere prioritet i befolkningen ville det kanskje resultert i en større reduksjon i personlig forbruk.

Resultatene fra spørreundersøkelsen viste at klimaholdninger har en positiv effekt på framtiden i våre hender. Det vil si at klimaholdninger virker positivt for å redusere eget forbruk. Klimaendringer er for mange mennesker et nytt konsept og noe man tidligere ikke har trengt å forholde seg til (Clayton & Manning, 2018). Som et resultat av dette knytter mennesker egne erfaringer til klimaendringene for å gjøre disse mer forståelig (Clayton & Manning, 2018). Videre danner mennesker oppfatninger gjennom sosiale interaksjoner. Fra andre studier vet vi at det er flere faktorer som påvirker menneskers oppfatninger om klimaendringer. Ideologi, verdier og verdenssyn er noen av disse faktorene (Clayton & Manning, 2018). Dette stemmer overens med funnene i spørreundersøkelsen. Dersom mennesker har positive klimaholdninger vil det kunne ha en effekt på reduksjon i deres personlige forbruk. En forklaring på en slik sammenheng kan være at klimaholdninger fungerer som et filter (Clayton & Manning, 2018). Klimaholdningene som mennesker har, påvirker hvordan informasjon om betydningen av reduksjon i eget forbruk blir oppfattet.

Resultatene fra spørreundersøkelsen viste også at motivasjon for langsiktige mål hadde en negativ effekt for framtiden i våre hender. Fra andre studier vet vi at en forklaring på manglende engasjement og handling kan forklares i at klimaendringene oppfattes som fjerne i tid (Clayton & Manning, 2018). Vi vet at opplevelsen av tid er både objektiv og subjektiv. Den vil også variere fra situasjon til situasjon (Shipp & Jansen, 2021). Videre spiller tidsperspektivet som mennesker har en sentral rolle. Vi vet at tidsperspektivet er av betydning for menneskelig adferd (Zimbardo, 1999). Selv om mange mennesker ikke vil merke de store effektene av klimaendringene på mange år, er det svært viktig at arbeidet starter nå. Det er derfor problematisk at vi mennesker ikke er motiverte for å nå målsettingene som er satt frem i tid.

Siden 1990 har vi fordoblet forbruket vårt (Framtiden i våre hender, u.å.). Private husholdningers forbruk har problematisk stort klimagassutslipp. Dette burde derfor gi motivasjon til eget forbruk. Motivasjonsteori legger blant annet vekt på at det finnes ulike faktorer som kan påvirke atferdsendringer (Cismaru et al., 2011). Blant annet er opplevd alvorlighetsgrad viktig. For at dette skal virke motiverende nok for mennesker, til å redusere sitt eget forbruk, må det være en subjektiv oppfatning av risiko. Dette må igjen innebære ubehag og smerte (Cismaru et al., 2011). Det er i dag ikke mangel på informasjon om hvilke konsekvenser vårt overforbruk har. Bare klesindustrien er ansvarlig for 6,7 % av de menneskeskapte CO₂-utslippene (Ånestad, u.å.). Det blir medieoppslag og debatter når man

ser kleshauger i ørkenen i Chile (Stefansen, 2022). Allikevel fører ikke dette til at vi endrer eget forbruk. En forklaring kan være at disse eksemplene fra klesindustrien er for geografisk langt bort fra oss i Norge, og at vi ikke opplever dette som en trussel eller frykter konsekvensene. Det er en økt sannsynlighet for at mennesker vil følge anbefalt adferd dersom de opplever et høyt trussel nivå (Cismaru et al., 2011). En opplevd frykt gir motivasjon til mennesker til å beskytte seg selv. Når vi mennesker ikke har følelsesmessige reaksjoner over hvilke konsekvenser vårt overforbruk gir, blir det en utfordring å endre denne adferden (Chen, 2020).

6.1.3 Kommune

Resultatene fra spørreundersøkelsen viste at den variabelen som påvirker kommune mest positivt er holdningsmål til samtiden. I den avhengige variabelen kommune ble det lagt vekt på tre konkrete grep kommunene kunne gjøre for å redusere klimagassutslipp. I variabelen handlingsmål til samtiden var det en rekke påstander respondentene skulle besvare. Disse påstandene tok utgangspunkt i at vi i dag lever i den beste samtiden av alle tider.

Kommunene i Norge og politikken som føres her, er vesentlig for at vi skal kunne nå klimamålene. Et av utsagnene i spørreundersøkelsen, som er fra en undersøkelse Cicero har gjennomført, er at kommunene i større grad må bruke sin rolle som samfunnsaktør. Kommunene må legge til rette for at andre skal bidra i klimaarbeidet (*Tre grep som kan kutte klimagassutslipp i kommunene - Cicero*, u.å.). Bedrifter og næringslivet er viktige aktører, ofte med store klimagassutslipp. Ved at næringslivet derfor i større grad samarbeider med kommunene kan dette være viktige bidrag for å redusere klimagassutslippene (*Næring for klima*, u.å.).

Forskning som er gjennomført i bedrifter om klimaspørsmål viser at tid ikke er en viktig faktor hos disse (Slawinski & Bansal, 2012). I næringslivet regnes bedrifter enten for å være proaktive eller reaktive når det gjelder i sitt syn på miljøutfordringer. Det betyr enkelt sagt at enten er bedriftene «nærsynte» eller så er de «langsynte». Begrepene som «nærsynt» og «langsynt» er en illustrasjon på hvordan bedrifter ser på disse utfordringene. Bedrifter som er «nærsynte» klarer ikke i tilstrekkelig grad å forholde seg til miljøutfordringene. På den andre siden klarer bedriftene som er «langsynte» å forutsi behovene for tiltak som det er nødvendig at vi har i fremtiden (Slawinski & Bansal, 2012). Bedrifter har i likhet med mennesker et tidsperspektiv. Det kan være lineært hvor det er et fokus på nåtiden eller et syklisk

tidsperspektiv hvor fokuset er mellom fortid, nåtid og framtid. Utfordringen for mange bedrifter er at det er en stor kostnad knyttet til gjennomføringen av klimavennlige tiltak. Ofte fokuserer bedrifter i for stor grad på denne type kostander. Bedriftene ser ikke dette som en investering for framtiden. For mange bedrifter blir der derfor enklere og mer forutsigbart å betale for sine karbonutslipp (Slawinski & Bansal, 2012).

Det er viktig at alle aktører, bedrifter og befolkningen er med på arbeidet med å redusere klimagassutslippene. Dersom bedriftene i kommunene involveres i prosjekter som «næring for klima» kan dette vært et godt tiltak (*Næring for klima*, u.å.). Det er derfor negativt at resultatene viste at den uavhengige variabelen som påvirket mest negativt var motivasjon for langsiktige mål. Ettersom respondentene mente at den samtiden vi lever i nå er den beste, er det ikke nødvendig at vi på kommunenivå setter i gang klimatiltak. Ettersom den tiden vi lever i nå er den mest utviklede av alle tider, kan vi godt kommunene vente å jobbe med klimatiltak. En forklaring på disse resultatene kan være at klimaendringene vi står ovenfor ikke blir i stor nok grad tatt alvorlig. Vi oppfatter fortsatt at vi har god tid på å begynne arbeidet med å nå klimamålsettingene (Clayton & Manning, 2018).

6.1.4 Norge

Resultatene viste at den variabelen som påvirket Norge mest positivt var klimaholdninger. Det er vanskelig å påvirke mennesker holdninger (Corner et al., 2012). Det er en rekke forhold som påvirker menneskers standpunkt. Disse er menneskelig, sosiale, tekniske og vitenskapelige. Dette er forhold som er med på å påvirke menneskers klimaholdninger. Videre er det viktig å påpeke at klimaendringene har ulik betydning for mennesker og dette skaper usikkerhet (Corner et al., 2012). Denne usikkerheten viser seg i ulike politiske ideologier og personlige verdier. Dette påvirker igjen klimaholdningene som mennesker har.

Resultatene viste at den variabelen som påvirker Norge mest negativt er kjønn. Det er flere faktorer som kan påvirke mennesker i deres holdninger og bekymringer om klimaendringer (Clayton & Manning, 2018). Kjønn er en av disse faktorene. Fra forskning vet vi at menn generelt er mindre bekymret og mer skeptiske til klimaendringer. Det er videre enkelte personlighetstrekk som i større grad kan påvirke promiljømessig adferd (Rothermich et al., 2021). Åpenhet er personlighetstrekket som i størst grad er forbundet med frykt og redsel for klimaendringene. Mennesker som skårer høyt på åpenhet er ofte også abstrakte tenkere.

Mennesker med disse trekkene kan i større grad se de langsiktige konsekvensene av klimaendringene (Rothermich et al., 2021).

6.1.5 FN

Resultatene viste at det var klimaholdninger som påvirket FN mest positivt. Direkte erfaring med klimaendringer kan påvirke menneskers holdninger (Whitmarsh, 2008). En slik erfaring påvirker både handling og læring hos mennesker som opplever det. Mennesker som bor i områder hvor de er sterkt plaget av luftforurensning har positive klimaholdninger (Whitmarsh, 2008). Det er svært uheldig hvis kun direkte erfaring med klimaendringer påvirker menneskers holdninger. Dette er ikke nødvendigvis tilfellet, men man vet det er en utfordring å endre menneskers holdninger. Mennesker som har positive klimaholdninger vurderer med større sannsynlighet klimaendringer som en reel trussel (Whitmarsh, 2008).

Motivasjon for langsiktige mål påvirket FN mest negativt. Protection motivation teorien hevder mennesker gjør ulike avveininger når de skal ta beslutninger. Spørsmålet er om en avgjørelse vil være til en fordel eller til en ulempe for miljøet (Steg et al., 2019). Det som er avgjørende for beslutningstaker her er om det er en høy grad av mestringsvurdering og trusselvurdering. Dersom man tenker at en handling kan redusere trussel for miljøskader samtidig som man har mestringstro, vil man med større sannsynlighet være motivert for å handle miljøvennlig. En mulig forklaring for at motivasjon for langsiktige mål påvirker negativt, kan være at respondentene ikke har mestringstro. De tenker kanskje at deres handlinger ikke vil påvirke utfallet av klimaendringene. Derfor er de ikke motivert til å handle i tråd med klimamålsettingene. Videre vet vi fra andre studier at tidsperspektivet mennesker har er en svært sentral del av konstruksjonen tid (Zimbardo, 1999). Gjennom tidsperspektivet til mennesker tildeles ulike opplevelser tidsmessige kategorier. Tidsperspektivet har en innflytelse på alt fra handlinger til vurderinger som mennesker gjør (Zimbardo, 1999). Det kan derfor være utfordrende for noen å forholde seg til mål som er satt langt frem i tid.

6.2 Diskusjon av metode

Nedenfor blir det diskutert styrker og svakheter ved oppgaven.

6.2.1 Metodisk tilnærming og studiedesign

Formålet til studien var å undersøke hvordan mennesker forholder seg til påstander om klimamål og tiden vi sannsynlig har til å nå disse målene. Det ble med dette utgangspunktet derfor valgt en kvantitativ metode. Ved å benytte en kvantitativ metode er det mulig å undersøke bredt. Med en kvantitativ undersøkelse får man sammenlignbar og strukturert informasjon. Dette gir ofte et større utvalg enn man oppnår med en kvalitativ metode (Ringdal, 2019). Dersom jeg i større grad hadde ønsket mer detaljert informasjon ville jeg valgt en kvalitativ metode.

6.2.2 Spørreskjema og skalaer

I spørreundersøkelsen var det mulig for respondentene, på alle spørsmålene, å velge flere enn et svaralternativ. Fra datamaterialet kan jeg se at flere har valgt stillingstype 'student' og 'annet'. De fleste studenter har jobb ved siden av studier. Det kan forklare hvorfor respondentene har krysset av på flere alternativer. Jeg burde derimot tydeliggjort at man kun skulle velge et av alternativene. Dette har resultert i at informasjonen i datasettet om stillingstype og arbeidssted er mindre presis. Det har ikke hatt en betydning for studien ettersom det ikke er gjort spesifikke analyser av stillingstyper og arbeidssted.

Ved utformingen av spørreundersøkelsen forsøkte jeg å finne skalaer som allerede eksisterte. En fordel ved å bruke eksisterende skalaer er at disse er testet ut i forskning (Gifford, 2016). Det var allikevel nødvendig å utvikle egne skaler. Det ble benyttet en eksisterende skala, General Procrastination Scale (GPS-9). Denne skalaen var det nødvendig å oversette til norsk. Det argumenteres for at det ikke alltid er nødvendig med «back translation» for å oversette fra original språket. Allikevel er det mulig at oversettelsen av General Procrastination Scale (GPS-9) ikke er utfyllende i stor nok grad. Det kunne derfor vært hensiktsmessig å benytte «back translation» slik at oversettelsen hadde ble så lik original språket som mulig (Behr, 2017).

På skalaen motivasjon for langsiktige mål ble det utført en faktor analyse. Dette for å undersøke om alle spørsmålene målte det samme og var homogene (Ringdal, 2019).

Spørsmålene i denne skalaen var utarbeidet fra en forskningsartikkel om langsiktige mål (Bateman & Barry, 2012). Resultatene fra faktor analysen og Scree Plot viste at det var nødvendig å fjerne to av spørsmålene fra skalaen. På alle skalaene som ble laget til spørreundersøkelsen, ble det gjennomført Cronbach's Alpha tester. En $\alpha = 0.70$ regnes som nedre grense for en akseptabel reliabilitet (Ringdal, 2019). Alle skalaene i spørreundersøkelsen oppfylte dette kravet.

En styrke ved spørreundersøkelsen er at respondentene blir stilt spørsmål på ulike nivåer. Disse er individnivå, kommunenivå, Norge og FN. Fra et individfokus, det lokale samfunnet, til nasjonen og det globale. Gjennom spørreundersøkelsen er det forsøkt å kartlegge på disse ulike nivåene, «når må vi begynne?».

6.2.3 Validitet og reliabilitet

For å vurdere kvaliteten på et mål, finnes det tre egenskaper som benyttes i en slik vurdering (Ringdal, 2019). Disse er dimensjonalitet, validitet og reliabilitet. Dimensjonalitet betyr at når det måles et sett med indikatorer, måler man flere dimensjoner. Dersom en skala er endimensjonal er dette en fordel (Ringdal, 2019). Ved høy validitet vet man at man måler det som var tiltenkt å måle. En høy validitet har man hvis gjentatte målinger, med samme instrument, gir likt resultat. For å kunne ha høy validitet er det en forutsetning med høy reliabilitet (Ringdal, 2019). Det er viktig å vurdere om spørreundersøkelsen utformet til denne studien, måler det jeg ønsket å undersøke. Det er som nevnt ovenfor gjennomført både faktor analyse på en skala og Cronbach's Alpha på alle skalaen. Det er derfor vurdert at validiteten og reliabiliteten er tilstrekkelig på spørsmålene som er benyttet i spørreundersøkelsen.

6.3 Videre forskning

Forskningsfeltet til miljøpsykologi er bredt og fokuset for mange studier er de store utfordringene vi står ovenfor ved klimaendringene. Et viktig moment, som har blitt framlagt i denne oppgaven, er hvordan vi mennesker opplever tid. Videre forskning burde derfor i større grad fokusere på tidsperspektivet og hvordan dette påvirker våre handlinger. Det er allerede forskning på området, men med tanke på hvor viktig tidsfaktoren er for klimaspørsmålene, vil det være hensiktsmessig å fokuseres på dette i større grad.

7. Konklusjon

I denne studien har jeg forsøkt å belyse hvordan vi mennesker forholder oss til tid og klimaarbeid. De store utfordringene vi står ovenfor med klimaendringene er avhengig av tilslutning og aksept. En av Norges målsettinger er å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2030 (miljødepartementet, 2021). En rapport som er lagt fram av OECD anslår at dette er en målsetting vi med dagens utvikling ikke vil klare å nå (OECD, 2022). En utfordring med klimamålsettingene er at de ofte er satt langt frem i tid. Disse tidsperspektivene kan være en utfordring for mange mennesker å forholde seg til. Mennesker oppfatter tid ulikt og denne oppfatningen har betydning for vår adferd (Zimbardo, 1999). Klimaendringene blir av mange mennesker prioritert lavere enn sosiale, økonomiske og helsemessige utfordringer fordi de oppleves som distanserte i tid (Clayton & Manning, 2018).

Fra tidligere forskning vet man at det er noen forhold som kan påvirke menneskers holdninger, som politiske ideologier og personlig verdier (Corner et al., 2012). Disse ulike forholdene gjør det utfordrende fordi mennesker oppfatter klimaendringene ulikt. Et resultat av dette er at det skapes en usikkerhet ved de pågående klimaendringene. Dermed blir realiteten og betydningen av disse en utfordring. Dette resulterer igjen til ulike synspunkter angående alvorlighetsgraden og konsekvensene av klimaendringer (Corner et al., 2012).

Resultatene fra denne studien viste at klimaholdninger har betydning for når mennesker mener vi må begynne å arbeide for å nå klimamålene. Mennesker som uttrykker sterkere klimaskepsis, er mer villige til å vente lenger med å begynne arbeidet for å nå klimamålene. Videre er klimaskeptikerne mest negative til å ta fatt på oppgaver som vil kreve noe av dem, slik som tiltakene Framtiden i våre hender tar til ordet for. Når klimatiltakene skal iverksettes av kommuner, Norge og FN er motstanden til når vi må begynne mindre hos klimaskeptikerne. Oppgitt årstall for måloppnåelse (2030 / 2050) hadde ikke betydning for når vi mennesker mener vi må begynne å arbeide for å nå klimamålene.

Litteraturliste

- Bateman, T. S., & Barry, B. (2012). Masters of the long haul: Pursuing long-term work goals. *Journal of Organizational Behavior*, 33(7), 984–1006.
<https://doi.org/10.1002/job.1778>
- Behr, D. (2017). Assessing the use of back translation: The shortcomings of back translation as a quality testing method. *International Journal of Social Research Methodology*, 20(6), 573–584. <https://doi.org/10.1080/13645579.2016.1252188>
- Bjerkan, A. M., Clausen, T. H., Eikemo, T. A., Haraldsen, G., Hovland, J., Jakobsen, J., Jakobsen, T. G., Johansen, V., Skalická, V., Strabac, Z., Tufte, P. A., & Åsvoll, H. (2019). *Kvantitativ analyse med SPSS*. Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.
https://dod.nlb.no/content/34396/371926/1e2a3bcb1412ff7456d5832e7094/EPUB/_nettleseerbok.html#h2_1
- Brick, C., & Lewis, G. J. (2014). Unearthing the “Green” Personality: Core Traits Predict Environmentally Friendly Behavior. *Environment and Behavior*.
<https://doi.org/10.1177/0013916514554695>
- Chen, M.-F. (2020). Moral extension of the protection motivation theory model to predict climate change mitigation behavioral intentions in Taiwan. *Environmental Science and Pollution Research*, 27(12), 13714–13725. <https://doi.org/10.1007/s11356-020-07963-6>
- Cismaru, M., Cismaru, R., Ono, T., & Nelson, K. (2011). “Act on Climate Change”: An Application of Protection Motivation Theory. *Social Marketing Quarterly*.
<https://journals-sagepub-com.ezproxy.inn.no/doi/abs/10.1080/15245004.2011.595539>

- Clayton, S. D. (2012). The Oxford Handbook of Environmental and Conservation Psychology. I *The Oxford Handbook of Environmental and Conservation Psychology*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199733026.001.0001>
- Clayton, S., & Manning, C. (2018). *Psychology and Climate Change: Human Perceptions, Impacts, and Responses*. Elsevier Science & Technology. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=5419754>
- Corner, A., Whitmarsh, L., & Xenias, D. (2012). Uncertainty, scepticism and attitudes towards climate change: Biased assimilation and attitude polarisation. *Climatic Change*, 114(3–4), 463–478. <https://doi.org/10.1007/s10584-012-0424-6>
- d’Adda, G., Galliera, A., & Tavoni, M. (2020). Urgency and engagement: Empirical evidence from a large-scale intervention on energy use awareness. *Journal of Economic Psychology*, 81, 102275. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2020.102275>
- Donovan, J. J., & Williams, K. J. (2003). Missing the mark: Effects of time and causal attributions on goal revision in response to goal-performance discrepancies. *Journal of Applied Psychology*, 88(3), 379–390. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.3.379>
- Field, A. (2019). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek. https://dod.nlb.no/content/34396/372876/5dad98d2e2d1087ed828ad3e56cf/EPUB/_nettleseerbok.html#ch10-1
- Framtiden i våre hender. (u.å.). *Forbruk*. Framtiden.no. Hentet 21. april 2022, fra <https://www.framtiden.no/tema/forbruk.html>
- Gagne, M. (2014). *The Oxford Handbook of Work Engagement, Motivation, and Self-Determination Theory*. Oxford University Press, Incorporated. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=1688432>

- Gifford, R. (2016). *Research Methods for Environmental Psychology*. John Wiley & Sons, Incorporated. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=4416046>
- Global warming alert. Royalty-free Vector from Vecteezy.* (u.å.). Vecteezy. Hentet 18. juli 2022, fra <https://www.vecteezy.com/vector-art/2257065-world-climate-change-crisis-or-global-warming-alert-time-to-take-care-of-our-world-environment-concept>
- Hovedfunn i andre del i sjette hovedrapport—Miljødirektoratet.* (u.å.). Miljødirektoratet/Norwegian Environment Agency. Hentet 1. april 2022, fra <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/hovedfunn-andre-del-sjette-hovedrapport/>
- Klößner, C. A. (2015). *The Psychology of Pro-Environmental Communication: Beyond Standard Information Strategies*. Palgrave Macmillan UK. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=4000792>
- Knežević, M. (2022, februar 28). *FNs klimapanel: Tiden er i ferd med å renne ut*. NRK. https://www.nrk.no/urix/fns-klimapanel_-tiden-er-i-ferd-med-a-renne-ut-1.15871762
- Lorenzoni, I., Nicholson-Cole, S., & Whitmarsh, L. (2007). Barriers perceived to engaging with climate change among the UK public and their policy implications. *Global Environmental Change*, 17(3–4), 445–459. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2007.01.004>
- Marshall, G. R., Hine, D. W., & East, M. J. (2017). Can community-based governance strengthen citizenship in support of climate change adaptation? Testing insights from Self-Determination Theory. *Environmental Science & Policy*, 72, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2017.02.010>

miljødepartementet, K. (2021, januar 8). *Meld. St. 13 (2020–2021)* [Stortingsmelding].

Regjeringa.no; regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/nn/dokumenter/meld.-st.-13-20202021/id2827405/>

Nardi, P. M. (2018). *Doing Survey Research: A Guide to Quantitative Methods*. Taylor & Francis Group. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=5212798>

Nettskjema. (u.å.). Hentet 19. april 2022, fra <https://nettskjema.no/>

Næring for klima. (u.å.). Oslo kommune. Hentet 10. september 2022, fra <https://www.oslo.kommune.no/prosjekter/naring-for-klima/>

OECD. (2022). *OECD Environmental Performance Reviews: Norway 2022*. OECD. <https://doi.org/10.1787/59e71c13-en>

Parisavtalen. (u.å.). Hentet 30. mars 2022, fra <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/parisavtalen>

Pollatos, O., Laubrock, J., & Wittmann, M. (2014). Interoceptive Focus Shapes the Experience of Time. *PLoS ONE*, *9*(1), 1–6. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0086934>

Prochaska, J. O., DiClemente, C. C., & Norcross, J. C. (1992). In search of how people change: Applications to addictive behaviors. *American Psychologist*, *47*(9), 1102. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.47.9.1102>

Ringdal, K. (2019). *Enhet og mangfold*. Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek. https://dod.nlb.no/content/34396/371989/0fe8493a3a3b7ccce2a6cbdcdf01/EPUB/_netleserbok.html#h1_6

Rosenbaum, D. A., Fournier, L. R., Levy-Tzedek, S., McBride, D. M., Rosenthal, R., Sauerberger, K., VonderHaar, R. L., Wasserman, E. A., & Zentall, T. R. (2019). Sooner Rather Than Later: Precrastination Rather Than Procrastination. *Current*

Directions in Psychological Science, 28(3), 229–233.

<https://doi.org/10.1177/0963721419833652>

Rothermich, K., Johnson, E. K., Griffith, R. M., & Beingolea, M. M. (2021). The influence of personality traits on attitudes towards climate change – An exploratory study.

Personality and Individual Differences, 168, 110304.

<https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110304>

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. Guilford Publications.

<http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=4773318>

Rønning, M. (2022, mars 28). *Senterpartiet vil vurdere å utsette Norges klimamål for 2030*.

NRK. <https://www.nrk.no/klima/senterpartiet-vil-vurdere-a-utsette-norges-klimamal-for-2030-1.15911007>

Shipp, A. J., & Jansen, K. J. (2021). The «Other» Time: A Review of the Subjective

Experience of Time in Organizations. *Academy of Management Annals*, 15(1), 299–

334. <https://doi.org/10.5465/annals.2018.0142>

Sirois, F. M., & Pychyl, T. A. (2016). *Procrastination, Health, and Well-Being*. Elsevier

Science & Technology. [http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-](http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=4579154)

[ebooks/detail.action?docID=4579154](http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=4579154)

Sirois, F. M., Yang, S., & van Eerde, W. (2019). Development and validation of the General

Procrastination Scale (GPS-9): A short and reliable measure of trait procrastination.

Personality and Individual Differences, 146, 26–33.

<https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.03.039>

Slawinski, N., & Bansal, P. (2012). A Matter of Time: The Temporal Perspectives of

Organizational Responses to Climate Change. *Organization Studies*, 33(11), 1537–

1563. <https://doi.org/10.1177/0170840612463319>

Stefansen, A. (2022, januar 9). *På «klesindustriens kirkegård» i Chiles ørken*. NRK.

https://www.nrk.no/urix/pa-_klesindustriens-kirkegard_-i-chiles-orken-1.15802311

Steg, L., de Groot, J. I. M., & van den Berg, A. E. (2019). *Environmental Psychology: An Introduction*. John Wiley & Sons, Incorporated.

<http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=5581101>

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2014). *Using Multivariate Statistics*. Pearson Education.

Tre grep som kan kutte klimagassutslipp i kommunene—Cicero. (u.å.). Hentet 28. mars 2022, fra <https://cicero.oslo.no/no/posts/nyheter/tre-grep-som-kan-kutte-klimagassutslipp-i-kommunene>

Utenriksdepartementet. (2020, mai 18). *FNs bærekraftsmål* [Redaksjonellartikkel].

[Regjeringen.no](https://www.regjeringen.no); [regjeringen.no](https://www.regjeringen.no).

https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/utviklingssamarbeid/sdg_oversikt/id2505654/

Vohs, K. D., & Schmeichel, B. J. (2003). Self-regulation and extended now: Controlling the self alters the subjective experience of time. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 217. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.217>

Whitmarsh, L. (2008). Are flood victims more concerned about climate change than other people? The role of direct experience in risk perception and behavioural response. *Journal of Risk Research*, 11(3), 351–374.

<https://doi.org/10.1080/13669870701552235>

Zimbardo, P. G. (1999). Putting time in perspective: A valid, reliable individual-differences metric. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(6), 1271.

<https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.6.1271>

Zimbardo, P. G., Keough, K. A., & Boyd, J. N. (1997). Present time perspective as a predictor of risky driving. *Personality and Individual Differences*, 23(6), 1007–1023.

[https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(97\)00113-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(97)00113-X)

Ånestad, S. E. (u.å.). *Moteindustrien er en miljøversting—Framtiden i våre hender*. Hentet 8. september 2022, fra <https://www.framtiden.no/201908207460/aktuelt/moteindustrien-en-en-miljoeversting.html>

Appendiks

Appendiks A: Spørreundersøkelse

Kjønn

Mann
Kvinne
Annet
Ønsker
ikke å oppgi

Alder

18-25
26-35
36-55
56-65
66 år og eldre
Ønsker ikke å oppgi

Hvor arbeider du?

Stat
Kommune
Privat
Er ikke ansatt

Stillingstype

Student
Administrasjon
Miljørådgiver
IKT
Konsulent
Teknisk
Førstekonsulent
Rådgiver
Seniorrådgiver
Spesial konsulent
Seksjonssjef
Avdelingsleder
HR
Annet

Hvordan stiller du deg til følgende påstander

På en skala fra 1 til 7, der 1 er i svært uenig, og 7 er i svært enig

Jeg synes det er vanskelig å finne riktig retning for å nå mine langsiktige mål
Jeg synes det er viktig med mye innsats i starten for å nå mine langsiktige mål
Jeg blir motivert av at jeg i fremtiden kan nå mine langsiktige mål
Jeg blir motivert av fremgang når jeg jobber mot langsiktige mål
Jeg blir motivert av å forestille meg at jeg når mine langsiktige mål

Jeg blir motivert av eierskap til mine langsiktige mål
 Jeg blir motivert av selve arbeidet mot å nå mine langsiktige mål
 Jeg blir motivert av å oppnå mål umiddelbart

I hvilken grad mener du disse påstandene stemmer for deg

På en skala fra 1 til 7, der 1 er i svært uenig, og 7 er i svært enig

Når jeg forbereder meg til tidsfrister, kaster jeg ofte bort tiden ved å gjøre andre ting
 Jeg sier hele tiden at jeg skal gjøre det i morgen
 Jeg har ofte en oppgave ferdig tidligere enn nødvendig
 Jeg utsetter ofte arbeid jeg har planlagt å gjøre
 Jeg gjennomfører vanligvis alle tingene jeg har planlagt å gjøre på en dag
 Jeg pleier å utføre alle oppgaver som må gjøres før jeg slår meg ned og slapper av for kvelden
 Selv med jobber som krever lite annet enn å sette seg ned og gjøre dem, opplever jeg at de sjelden blir gjort på flere dager
 Jeg opplever ofte at jeg utfører oppgaver som jeg hadde en intensjon om å gjøre for flere dager siden
 Vanligvis kjøper jeg til og med en viktig vare i siste liten

I hvilken grad mener du disse påstandene stemmer for deg

På en skala fra 1 til 7, der 1 er i svært uenig, og 7 er i svært enig

Jeg synes det er motiverende å jobbe med arbeidsoppgaver hvor det er kort tidsfrist
 Jeg liker å jobbe med ting som haster
 Jeg foretrekker å jobbe under tidspress
 Jeg synes det er vanskelig å jobbe med ting der det tar lang tid før man ser resultater

I hvilken grad mener du disse påstandene stemmer for deg

På en skala fra 1 til 7, der 1 er i svært uenig, og 7 er i svært enig

Mitt tidsperspektiv er i hovedsak fremtidsorientert
 Mitt tidsperspektiv er i hovedsak nåtidsorientert

Hvordan stiller du deg til følgende påstander

På en skala fra 1 til 7, der 1 er i svært uenig, og 7 er i svært enig

Den tiden vi lever i nå er den aller mest utviklede av alle tider
 Den tidsepoken vi lever i nå er den beste av alle tidsepoker
 Den samtiden vi lever i idag er den beste sammenlignet med tidligere tider
 Den teknologiske utviklingen i dag går svært raskt

Har du tiltro til klimatiltakene som igangsettes av kommunene?

På en skala fra 1 til 7, der 1 er svært liten grad av tiltro, og 7 er svært stor grad av tiltro

Hvordan stiller du deg til følgende utsagn

På en skala fra 1 til 7, der 1 er i svært uenig, og 7 er i svært enig

Det er for mye motstridende bevis om klimaendringer til å vite om de faktisk skjer
 Bevisene for klimaendringer er upålitelige
 Det er for tidlig å si om klimaendringene virkelig er et problem
 Media er ofte for alarmerende når det gjelder spørsmål om klimaendringer

FN sier vi må handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem**Hvilket tidsperspektiv er lettest å forholde seg til?**

Endringene må skje innen 2030
 Endringene må skje innen 2040
 Endringene må skje innen 2050

FNs bærekraftsmål 14 sier at vi innen 2025 må forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning

Når må vi begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

FNs bærekraftsmål 7 sier at vi innen 2030 skal sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris for alle

Når må vi begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

FNs bærekraftsmål 12 sier at vi innen 2030 skal oppnå bærekraftig forvaltning og effektiv bruk av naturressurser

Når må vi begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Her kommer noen utsagn om hva kommunen må gjøre for å redusere klimagassutslippene innen 2050

Klimaarbeidet må være integrert i kommunens rutiner og systemer, slik at det ikke er avhengig av enkeltpersoner og "ildsjeler"

Når må kommunene begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Kommunene har potensial til å påvirke både direkte utslipp som skjer lokalt, og indirekte utslipp fra varer og tjenester hvor utslippet skjer andre steder

Når må kommunene begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Kommunen må i større grad ta i bruk sin rolle som samfunnsaktør som legger til rette for at andre kan bidra i klimaarbeidet

Når må kommunene begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2030

Når må vi begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Norge har som målsetting at vi i 2030 enkelt skal kunne reise klimavennlig uten utslipp

Når må vi begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Framtiden i våre hender sier at ved å redusere mengden nye ting vi kjøper, kan vi både gi kloden en bedre fremtid og gevinster for oss selv

Når må vi begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Framtiden i våre hender sier at lavere forbruk i rike land er helt nødvendig for at mennesker i det globale sør kan øke sin levestandard til et verdig nivå, uten å ødelegge miljøet

Når må vi begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Norge har som målsetting å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2050

Når må vi begynne med dette? Oppgi antall år (i tall), 0 hvis du mener at vi må begynne umiddelbart.

Appendiks

Appendiks B: FNs bærekraftsmål (Utenriksdepartementet, 2020)

Artikkel | Sist oppdatert: 18.05.2020

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Her følger en oversikt over målene.

Oversikt over bærekraftsmålene.

1. Utrydde fattigdom: Utrydde alle former for fattigdom i hele verden
2. Utrydde sult: Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk
3. God helse og livskvalitet: Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder
4. God utdanning: Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle
5. Likestilling mellom kjønnene; Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet
6. Rent vann og gode sanitærforhold: Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle
7. Ren energi til alle: Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris
8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle
9. Industri, innovasjon og infrastruktur: Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon
10. Mindre ulikhet: Redusere ulikhet i og mellom land
11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn: Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige
12. Ansvarlig forbruk og produksjon: Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre
13. Stoppe klimaendringene: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem*
14. Livet i havet: Bevare og bruke havet og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling
15. Livet på land: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av arts mangfold
16. Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner: Fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer
17. Samarbeid for å nå målene: Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

Mål og delmål

1. Utrydde fattigdom: Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

1.1) Innen 2030 utrydde all ekstrem fattigdom

1.2) Innen 2030 minst halvere andelen menn, kvinner og barn i alle aldre som lever i fattigdom, i henhold til nasjonale definisjoner

1.3) Innføre nasjonalt tilpassede sosiale velferdsordninger og tiltak for alle, inkludert minstestandarder, og innen 2030 oppnå en vesentlig dekning av fattige og sårbare

1.4) Innen 2030 sikre at alle menn og kvinner, særlig fattige og sårbare, har lik rett til økonomiske ressurser og tilgang til grunnleggende tjenester, til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom, og til arv, naturressurser, ny teknologi og finansielle tjenester, inkludert mikrofinansiering

1.5) Innen 2030 bygge opp motstandskraften til fattige og personer i utsatte situasjoner, slik at de blir mindre utsatt for og mindre sårbare for klimarelaterte ekstremhendelser og andre økonomiske, sosiale og miljømessige påkjenninger og katastrofer

1.A) Sikre en betydelig mobilisering av ressurser fra ulike kilder, blant annet gjennom økt utviklingssamarbeid, for å gi utviklingslandene, særlig de minst utviklede landene, tilstrekkelige og forutsigbare midler til å gjennomføre programmer og politikk for å utrydde alle former for fattigdom

1.B) Opprette gode politiske rammeverk på nasjonalt, regionalt og internasjonalt nivå basert på utviklingsstrategier som gagnar de fattige og ivaretar kjønnsperspektivet, med sikte på å øke investeringer i tiltak som bekjemper fattigdom

2. Utrydde sult: Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

2.1) Innen 2030 utrydde sult og sikre alle mennesker, særlig fattige og personer i utsatte situasjoner, inkludert spedbarn, tilgang til nok, trygg og sunn mat hele året

2.2) Innen 2030 utrydde alle former for feilernæring, og innen 2025 nå de internasjonalt avtalte målene som omhandler veksthemming og avmagring hos barn under fem år, og ivareta ernæringsbehovene til unge jenter, gravide, ammende kvinner og eldre personer

2.3) Innen 2030 doble produktiviteten og inntektene til småskala matprodusenter, særlig kvinner, urfolk, familiebruk, husdyrnomader og fiskere, blant annet gjennom sikker og lik tilgang til jord, andre produksjonsressurser og innsatsmidler, kunnskap, finansielle tjenester, markeder og muligheter for verdiøkning og for sysselsetting utenfor landbruket

2.4) Innen 2030 sikre at det finnes bærekraftige systemer for matproduksjon, og innføre robuste metoder som gir økt produktivitet og produksjon, som bidrar til å opprettholde økosystemene, som styrker evnen til tilpasning til klimaendringer, ekstremvær, tørke, oversvømmelse og andre katastrofer, og som gradvis bedrer arealenes og jordas kvalitet

2.5) Innen 2020 opprettholde det genetiske mangfoldet av frø, kulturplanter, husdyr og beslektede ville arter, blant annet gjennom veldrevne og rikholdige frø- og plantesamlinger nasjonalt, regionalt og internasjonalt, og fremme tilgang til og en rettferdig og likeverdig fordeling av de goder som følger av bruk av genressurser og tilhørende tradisjonell kunnskap, i tråd med internasjonal enighet

2.A) Blant annet gjennom bedre internasjonalt samarbeid øke investeringene i infrastruktur på landsbygda, i forskning og veiledningstjenester innenfor landbruket, i teknologiutvikling og i genbanker for planter og husdyr, med sikte på å forbedre produksjonskapasiteten i landbruket i utviklingsland, særlig i de minst utviklede landene

2.B) Korrigere og hindre handelsrestriksjoner og vridninger på verdens landbruksmarkeder, blant annet gjennom en parallell avvikling av alle former for eksportsubsidier på landbruksvarer og alle eksporttiltak med tilsvarende effekt, i samsvar med mandatet for Doha-runden

2.C) Vedta tiltak for å sikre at råvare- og derivatmarkedene for matvarer er velfungerende og legge til rette for rask tilgang til markedsinformasjon, blant annet om matreserver, for å begrense ekstreme svingninger i matvareprisene

3. God helse og livskvalitet: Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

3.1) Innen 2030 redusere mødredødeligheten i verden til under 70 per 100.000 levendefødte

3.2) Innen 2030 få slutt på dødsfall som kan forhindres blant nyfødte og barn under fem år, med et felles mål for alle land om å redusere dødeligheten blant nyfødte til høyst 12 per 1000 levendefødte og til høyst 25 per 1000 levendefødte blant barn under fem år

3.3) Innen 2030 stanse epidemiene av aids, tuberkulose, malaria og neglisjerte tropiske sykdommer, og bekjempe hepatitt, vannbårne sykdommer og andre smittsomme sykdommer

3.4) Innen 2030 redusere prematur dødelighet forårsaket av ikke-smittsomme sykdommer med en tredel gjennom forebygging og behandling, og fremme mental helse og livskvalitet

3.5) Styrke forebygging og behandling av rusmiddelmisbruk, blant annet misbruk av narkotiske stoffer og skadelig bruk av alkohol

3.6) Innen 2020 halvere antall dødsfall og skader i verden forårsaket av trafikkulykker

3.7) Innen 2030 sikre allmenn tilgang til tjenester knyttet til seksuell og reproduktiv helse, inkludert familieplanlegging og tilhørende informasjon og opplæring, og sikre at reproduktiv helse innarbeides i nasjonale strategier og programmer

3.8) Oppnå allmenn dekning av helsetjenester, inkludert ordninger som beskytter mot økonomiske konsekvenser, og allmenn tilgang til grunnleggende og gode helsetjenester og trygge, virksomme og nødvendige medisiner og vaksiner av god kvalitet og til en overkommelig pris

3.9) Innen 2030 betydelig redusere antall dødsfall og sykdomstilfeller forårsaket av farlige kjemikalier og forurenset luft, vann og jord

3.A) Styrke gjennomføringen av Verdens helseorganisasjons rammekonvensjon om forebygging av tobakksskader i alle land

3.B) Støtte forskning på – og utvikling av – vaksiner og medisiner mot smittsomme og ikke-smittsomme sykdommer som primært rammer utviklingsland, sørge for tilgang til nødvendige medisiner og vaksiner til en overkommelig pris, i samsvar med Doha-erklæringen om Trips-avtalen og folkehelse, som bekrefter utviklingslandenes rett til fullt ut å anvende bestemmelsene som gjelder adgangen til å verne om folkehelsen og særlig sørge for tilgang til medisiner for alle, i avtalen om handelsrelaterte aspekter ved immaterielle rettigheter

3.C) Oppnå betydelig økt finansiering av helsetjenester og rekruttering, utvikling og opplæring av helsepersonell i utviklingsland, særlig i de minst utviklede landene og små utviklingsøystater, og arbeide for at slikt personell blir værende i landene

3.D) Styrke kapasiteten i alle land, særlig i utviklingsland, for tidligvarsling, risikoredusering og håndtering av nasjonale og globale helserisikoer

4. God utdanning: Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

4.1) Innen 2030 sikre at alle jenter og gutter fullfører gratis og likeverdig grunnskole og videregående opplæring av høy kvalitet som kan gi dem et relevant og reelt læringsutbytte

4.2) Innen 2030 sikre alle jenter og gutter mulighet for god tidlig utvikling og omsorg og tilgang til førskole, slik at de er forberedt på å begynne i grunnskolen

4.3) Innen 2030 sikre kvinner og menn lik tilgang til god teknisk og yrkesfaglig opplæring og høyere utdanning, inkludert universitetsutdanning, til en overkommelig pris

4.4) Innen 2030 oppnå en betydelig økning i antall unge og voksne som har kompetanse, blant annet i tekniske fag og yrkesfag, som er relevant for sysselsetting, anstendig arbeid og entreprenørskap

4.5) Innen 2030 avskaffe kjønnsforskjeller i utdanning og opplæring og sikre lik tilgang til alle nivåer innenfor utdanning og yrkesfaglig opplæring for sårbare grupper, inkludert personer med nedsatt funksjonsevne, urfolk og barn i utsatte situasjoner

4.6) Innen 2030 sikre at all ungdom og en betydelig andel voksne, både kvinner og menn, lærer å lese, skrive og regne

4.7) Innen 2030 sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetansen som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning i bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av freds- og ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling

4.A) Etablere og oppgradere utdanningstilbud som er barnevennlige, og som ivaretar hensynet til kjønnsforskjeller og til personer med nedsatt funksjonsevne og sikrer trygge, ikke-voldelige, inkluderende og effektive læringsmiljø for alle

4.B) Innen 2020 oppnå en vesentlig økning globalt i antall stipender som er tilgjengelige for studenter fra utviklingsland, særlig de minst utviklede landene, små utviklingsøystater og afrikanske land, for å gi dem tilgang til høyere utdanning, blant annet yrkesfaglig opplæring og programmer for informasjons- og kommunikasjonsteknologi, teknikk, ingeniørfag og vitenskap, både i andre utviklingsland og i utviklede land

4.C) Innen 2030 oppnå en vesentlig økning i antall kvalifiserte lærere, blant annet gjennom internasjonalt samarbeid om lærerutdanning i utviklingsland, særlig i de minst utviklede landene og i små utviklingsøystater

5. Likestilling mellom kjønnene: Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet

5.1) Få slutt på alle former for diskriminering av jenter og kvinner i hele verden

5.2) Avskaffe alle former for vold mot alle jenter og kvinner både i offentlig og privat sfære, inkludert menneskehandel, seksuell utnyttning og andre former for utnyttning

5.3) Avskaffe all skadelig praksis, som barneekteskap, tidlige ekteskap og tvangsekteskap, og kjønnslemlestelse

5.4) Anerkjenn og verdsette ubetalt omsorgs- og husholdsarbeid gjennom offentlige tjenester, infrastruktur og sosialpolitikk, og fremme delt ansvar i husholdet og familien, alt etter hva som passer i det enkelte land

5.5) Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer der beslutninger tas, i det politiske, det økonomiske og det offentlige liv

5.6) Sikre tilgang til god seksuell og reprodutiv helse og reprodutiv rettigheter for alle, i samsvar med handlingsprogrammet fra den internasjonale konferansen om befolkning og utvikling, handlingsplanen fra Beijing og sluttdokumentene fra deres respektive tilsynskonferanser

5.A) Iverksette reformer for å gi kvinner lik rett til økonomiske ressurser, mulighet til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom samt tilgang til finansielle tjenester, arv og naturressurser, i samsvar med nasjonal lovgivning

5.B) Styrke bruken av muliggjørende teknologi, særlig informasjons- og kommunikasjonsteknologi, for å styrke kvinners stilling i samfunnet

5.C) Vedta og styrke god politikk og vedta gjennomførbar lovgivning for å fremme likestilling og styrke jenters og kvinners stilling på alle nivåer i samfunnet

6. Rent vann og gode sanitærforhold: Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle

6.1) Innen 2030 sørge for likeverdig tilgang til trygt drikkevann til en overkommelig pris for alle

6.2) Innen 2030 sørge for tilgang til tilstrekkelige og likeverdige sanitær-, hygiene- og toalettforhold for alle, med særlig vekt på behovene til jenter og kvinner og personer i utsatte situasjoner

6.3) Innen 2030 sørge for bedre vannkvalitet ved å redusere forurensning, avskaffe avfallsdumping og mest mulig begrense utslipp av farlige kjemikalier og materialer, halvere andelen ubehandlet spillvann og i vesentlig grad øke gjenvinning og trygg ombruk på verdensbasis

6.4) Innen 2030 betydelig bedre utnyttelsen av vann i alle sektorer og sikre bærekraftig uttak av og tilgang til ferskvann for å avhjelpe vannmangel og i vesentlig grad redusere antall personer som rammes av vannmangel

6.5) Innen 2030 innføre en integrert forvaltning av vannressurser på alle nivåer, blant annet gjennom samarbeid over landegrensene der det er aktuelt

6.6) Innen 2020 verne og gjenopprette vannrelaterte økosystemer, inkludert fjell, skoger, våtmarker, elver, vannførende bergarter og innsjøer

6.A) Innen 2030 utvide det internasjonale samarbeidet og støtten til å bygge opp kapasitet i utviklingsland innenfor virksomhet og programmer knyttet til vann- og sanitærforhold, blant annet teknologi for vannoppsamling, avsalting, effektiv bruk av vannressurser, behandling av avløpsvann, gjenvinning og ombruk

6.B) Støtte og styrke lokalsamfunnenes medvirkning for å bedre forvaltningen av vann- og sanitærforhold

7. Ren energi til alle: Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris

7.1) Innen 2030 sikre allmenn tilgang til pålitelige og moderne energitjenester til en overkommelig pris

7.2) Innen 2030 øke andelen fornybar energi i verdens samlede energiforbruk betydelig

7.3) Innen 2030 få forbedringen av energieffektivitet på verdensbasis til å gå dobbelt så fort

7.A) Innen 2030 styrke det internasjonale samarbeidet for å lette tilgangen til forskning og teknologi på området ren energi, inkludert fornybar energi, energieffektivisering og avansert og renere teknologi for fossilt brensel, og fremme investeringer i energiinfrastruktur og teknologi for ren energi

7.B) Innen 2030 bygge ut infrastruktur og oppgradere teknologi for å tilby moderne og bærekraftige energitjenester til alle innbyggere i utviklingsland, særlig i de minst utviklede landene, små utviklingsøystater og kystløse utviklingsland, i samsvar med landenes respektive støtteprogram

8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

8.1) Opprettholde en økonomisk vekst per innbygger som er i samsvar med forholdene i de respektive landene, og spesielt en vekst i bruttonasjonalproduktet på minst 7 prosent per år i de minst utviklede landene

8.2) Øke den økonomiske produktiviteten gjennom diversifisering, teknologisk fremgang og innovasjon, blant annet med vekt på lønnsomme og arbeidsintensive sektorer

8.3) Fremme en utviklingsrettet politikk som støtter produktive aktiviteter, opprettelse av anstendige arbeidsplasser, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i antallet svært små, små og mellomstore bedrifter, blant annet ved å gi dem tilgang til finansielle tjenester

8.4) Frem mot 2030 stadig forbedre utnyttelsen av globale ressurser innenfor forbruk og produksjon, og arbeide for å oppheve koblingen mellom økonomisk vekst og miljøødeleggelser, i samsvar med det tiårige handlingsprogrammet for bærekraftig forbruk og produksjon, der de utviklede landene går foran

8.5) Innen 2030 oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom og personer med nedsatt funksjonsevne, og oppnå lik lønn for likt arbeid

8.6) Innen 2020 betydelig redusere andelen unge som verken er i arbeid, under utdanning eller opplæring

8.7) Iverksette umiddelbare og effektive tiltak for å avskaffe tvangsarbeid, få slutt på moderne slaveri og menneskehandel og sikre at de verste formene for barnearbeid – inkludert rekruttering og bruk av barnesoldater – forbys og avskaffes, og innen 2025 avskaffe alle former for barnearbeid

8.8) Beskytte arbeiderrettigheter og fremme et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere, inkludert arbeidsinnvandrere og særlig kvinnelige innvandrere, og arbeidstakere i et usikkert arbeidsforhold

8.9) Innen 2030 utarbeide og iverksette politikk for å fremme en bærekraftig turistnæring som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter

8.10) Styrke nasjonale finansinstitusjoners evne til å utvide tilgangen til og stimulere til bruk av bank- og forsikringstjenester og finansielle tjenester for alle

8.A) Øke støtten til handelsrettet bistand («Aid for Trade») til utviklingsland, særlig til de minst utviklede landene, blant annet gjennom det styrkede, integrerte rammeverket for handelsrelatert faglig bistand til de minst utviklede landene (EIF)

8.B) Innen 2020 utvikle og iverksette en global strategi for sysselsetting av ungdom og innføre «The Global Jobs Pact» utviklet i Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO)

9. Industri, innovasjon og infrastruktur: Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon

9.1) Utvikle pålitelig, bærekraftig og solid infrastruktur av høy kvalitet, inkludert regional og grensekryssende infrastruktur, for å støtte økonomisk utvikling og livskvalitet med vekt på overkommelig pris og likeverdig tilgang for alle

9.2) Fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og næringsutvikling, og innen 2030 øke industriens andel av sysselsetting og bruttonasjonalprodukt betydelig, i tråd med forholdene i de respektive landene, og doble industriens andel av sysselsetting og bruttonasjonalprodukt i de minst utviklede landene

9.3) Øke tilgangen til finansielle tjenester, inkludert rimelig kreditt, for små industribedrifter og andre bedrifter, særlig i utviklingsland, og styrke disse bedriftenes posisjon og integrere dem i verdikjeder og markeder

9.4) Innen 2030 oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljøvennlige teknologiformer og industriprosesser, der alle land gjør en innsats etter egen evne og kapasitet

9.5) Styrke vitenskapelig forskning og oppgradere teknologien i næringslivssektorene i alle land, særlig i utviklingsland, blant annet ved –innen 2030 – å stimulere til innovasjon, betydelig øke antallet ansatte (per million innbyggere) innenfor forsknings- og utviklingsvirksomhet og betydelig øke bevilgningene til offentlig og privat forskning og utvikling

9.A) Legge til rette for bærekraftig utvikling av infrastrukturen i utviklingsland ved å øke den finansielle, teknologiske og faglige bistanden til afrikanske land, de minst utviklede landene, kystløse utviklingsland og små utviklingsøystater

9.B) Støtte nasjonal utvikling av teknologi, forskning og innovasjon i utviklingsland, blant annet ved å sikre politiske rammevilkår som fremmer mangfold i næringslivet og gir handelsvarer en merverdi

9.C) Øke tilgangen til informasjons- og kommunikasjonsteknologi betydelig og arbeide for at de minst utviklede landene får allmenn og rimelig tilgang til internett innen 2020

10. Mindre ulikhet: Redusere ulikhet i og mellom land

10.1) Innen 2030 oppnå en gradvis og varig inntektsøkning for de fattigste 40 prosentene av befolkningen som er raskere enn økningen for det nasjonale gjennomsnittet

10.2) Innen 2030 sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status

10.3) Sikre like muligheter og redusere forskjeller i levekår, blant annet ved å avskaffe diskriminerende lover, politikk og praksis og ved å fremme lovgivning, politikk og tiltak som er egnet til å nå dette målet

10.4) Vedta politikk, særlig når det gjelder skatter og avgifter, lønn og sosialomsorg, med sikte på å oppnå en gradvis utjevning av forskjeller

10.5) Bedre reguleringen av og tilsynet med globale finansmarkeder og finansinstitusjoner, og styrke gjennomføringen av regelverket

10.6) Sikre at utviklingslandene blir bedre representert og får større grad av medbestemmelse i beslutningsprosessene i globale finansinstitusjoner, slik at institusjonene fungerer bedre og blir mer pålitelige, ansvarlige og legitime

10.7) Legge til rette for migrasjon og mobilitet i ordnede, trygge, regelmessige og ansvarlige former, blant annet ved å føre en planmessig og godt forvaltet migrasjonspolitik

10.A) Gjennomføre prinsippet om særbehandling og differensiert behandling av utviklingsland, særlig de minst utviklede landene, i samsvar med avtaler inngått med Verdens handelsorganisasjon

10.B) Stimulere til offentlig utviklingsbistand og kapitalflyt, blant annet direkte utenlandske investeringer, til statene der behovet er størst, særlig de minst utviklede landene, afrikanske land, små utviklingsøystater og kystløse utviklingsland, i samsvar med landenes egne planer og programmer

10.C) Innen 2030 redusere transaksjonsgebyrene til under tre prosent ved pengeoverføringer fra migranter til hjemlandet og avskaffe overføringsordninger med gebyrer som overstiger fem prosent

11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn: Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

11.1) Innen 2030 sikre at alle har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger og grunnleggende tjenester til en overkommelig pris, og bedre forholdene i slumområder

11.2) Innen 2030 sørge for at alle har tilgang til trygge, tilgjengelige og bærekraftige transportsystemer til en overkommelig pris og bedre sikkerheten på veiene, særlig ved å legge til rette for kollektivtransport og med særlig vekt på behovene til personer i utsatte situasjoner, kvinner, barn, personer med nedsatt funksjonsevne og eldre

11.3) Innen 2030 styrke inkluderende og bærekraftig urbanisering og muligheten for en deltakende, integrert og bærekraftig samfunnsplanlegging og forvaltning i alle land

11.4) Styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv

11.5) Innen 2030 oppnå en betydelig reduksjon i antall dødsfall og antall personer som rammes av katastrofer, inkludert vannrelaterte katastrofer, og i betydelig grad minske de direkte økonomiske tapene i verdens samlede bruttonasjonalprodukt som følge av slike katastrofer, med vekt på å beskytte fattige og personer i utsatte situasjoner

11.6) Innen 2030 redusere byenes og lokalsamfunnenes negative påvirkning på miljøet (målt per innbygger), med særlig vekt på luftkvalitet og avfallshåndtering i offentlig eller privat regi

11.7) Innen 2030 sørge for at alle, særlig kvinner og barn, eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, har tilgang til trygge, inkluderende og tilgjengelige grøntområder og offentlige rom

11.A) Støtte positive økonomiske, sosiale og miljømessige forbindelser mellom byområder, omland og spredtbygde områder ved å styrke nasjonale og regionale planer

11.B) Innen 2020 oppnå en betydelig økning i antall byer og lokalsamfunn som vedtar en integrert politikk og gjennomfører planer med sikte på inkludering, bedre ressursbruk, begrensning av og tilpasning til klimaendringer samt evne til å stå imot og håndtere katastrofer, og dessuten utvikle og iverksette et helhetlig system for risikostyring og katastrofehandtering på alle nivå, i tråd med Sendai-rammeverket for katastrofeberedskap for 2015–2030

11.C) Bistå de minst utviklede landene med å oppføre bærekraftige og solide bygg ved bruk av lokale materialer, blant annet gjennom økonomisk og faglig bistand

12. Ansvarlig forbruk og produksjon: Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre

12.1) Gjennomføre det tiårige handlingsprogrammet for bærekraftig forbruk og produksjon ved at alle land deltar, men slik at de utviklede landene går foran, samtidig som det tas hensyn til utviklingslandenes utviklingsnivå og muligheter

12.2) Innen 2030 oppnå bærekraftig forvaltning og effektiv bruk av naturressurser

12.3) Innen 2030 halvere matsvinn per innbygger på verdensbasis, både i detaljhandelen og blant forbrukere, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeden, inkludert svinn etter innhøsting

12.4) Innen 2020 oppnå en mer miljøvennlig forvaltning av kjemikalier og alle former for avfall gjennom hele livssyklusen, i samsvar med internasjonalt vedtatte rammeverk, og betydelig redusere utslipp av kjemikalier og avfall til luft, vann og jord for mest mulig å begrense skadevirkningene for folkehelsen og for miljøet

12.5) Innen 2030 redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk

12.6) Stimulere selskaper, særlig store og flernasjonale selskaper, til å ta i bruk bærekraftige metoder og integrere informasjon om egen bærekraft i sine rapporteringsrutiner

12.7) Fremme bærekraftige ordninger for offentlige anskaffelser, i samsvar med de enkelte landenes politikk og prioriteringer

12.8) Innen 2030 sikre at alle mennesker i hele verden har relevant informasjon om og forståelse av bærekraftig utvikling og et levesett som er i harmoni med naturen

12.A) Støtte utviklingslandene i å styrke deres vitenskapelige og tekniske kapasitet til å innføre mer bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre

12.B) Utvikle og innføre metoder for å måle effekten av bærekraftig reiseliv som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter

12.C) Redusere ineffektive subsidier til fossilt brensel ved å fjerne markedsvridninger som oppmuntrer til overforbruk, i samsvar med nasjonale forhold, blant annet ved å legge om skatter og avgifter og avvikle skadelige subsidier der de finnes, slik at konsekvensene for miljøet avdekkes, og samtidig fullt ut ta hensyn til utviklingslandenes særlige behov og situasjon og begrense eventuelle negative konsekvenser for deres utvikling mest mulig og på en måte som beskytter de fattige og de berørte lokalsamfunnene

13. Stoppe klimaendringene: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem*

13.1) Styrke evnen til å stå imot og tilpasse seg til klimarelaterte farer og naturkatastrofer i alle land

13.2) Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå

13.3) Styrke enkeltpersoners og institusjoners evne til å redusere klimagassutslipp, tilpasse seg til og redusere konsekvensene av klimaendringer og varsle tidlig, og dessuten styrke utdanningen og bevisstgjøringen om dette

13.A) Gjennomføre forpliktelsene de utviklede landene som er part i FNs rammekonvensjon om klimaendringer, har påtatt seg, for å nå målet om i fellesskap å skaffe 100 milliarder dollar årlig innen 2020 fra alle kilder for å dekke utviklingslandenes behov for å innføre hensiktsmessige klimatiltak og gjennomføre dem på en åpen måte, og fullt ut operasjonalisere Det grønne klimafondet ved at fondet snarest mulig tilføres kapital

13.B) Fremme mekanismer for å styrke evnen til effektiv klimarelatert planlegging og forvaltning i de minst utviklede landene og små utviklingsøystater, blant annet med vekt på kvinner, ungdom og lokale og marginaliserte samfunn

* Basert på en erkjennelse av at FNs rammekonvensjon om klimaendring er det viktigste internasjonale og mellomstatlige forumet for forhandlinger om globale tiltak mot klimaendringer.

14. Livet i havet: Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling

14.1) Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning, særlig fra landbasert virksomhet, inkludert marin forsøpling og utslipp av næringssalter

14.2) Innen 2020 forvalte og beskytte økosystemene i havet og langs kysten på en bærekraftig måte for å unngå betydelig skadevirkninger, blant annet ved å styrke økosystemenes

motstandsevne og ved å iverksette tiltak for å gjenoppbygge dem, slik at havene kan bli sunne og produktive

14.3) Begrense mest mulig og sørge for håndtering av konsekvensene av havforsuring, blant annet gjennom styrket vitenskapelig samarbeid på alle nivåer

14.4) Innen 2020 innføre effektive tiltak for å regulere uttaket av fiskebestandene, få slutt på overfiske og ulovlig, urapportert og uregulert fiske og ødeleggende fiskemetoder, og iverksette vitenskapelig baserte forvaltningsplaner for å gjenoppbygge fiskebestandene på kortest mulig tid, i det minste til de nivåene som kan gi høyest mulig bærekraftig avkastning ut fra bestandenes biologiske særtrekk

14.5) Innen 2020 bevare minst 10 prosent av kyst- og havområdene, i samsvar med nasjonal rett og folkeretten og på grunnlag av den beste vitenskapelige kunnskapen som er tilgjengelig

14.6) Innen 2020 forby visse former for fiskerisubsidier som bidrar til overkapasitet og overfiske, avskaffe subsidier som bidrar til ulovlig, urapportert og uregulert fiske, og dessuten unngå å innføre nye tilsvarende subsidier, samtidig som man erkjenner at en hensiktsmessig og effektiv særskilt og differensiert behandling av utviklingslandene og de minst utviklede landene bør være en integrert del av Verdens handelsorganisasjons forhandlinger om fiskerisubsidier

14.7) Innen 2030 sikre at de økonomiske fordelene ved bærekraftig bruk av havets ressurser, blant annet gjennom bærekraftig forvaltning av fiskeri, akvakultur og turistnæring, i større grad kommer små utviklingsøystater og de minst utviklede landene til gode

14.A) Styrke vitenskapelig kunnskap, bygge opp forskningskapasitet og overføre marin teknologi – og samtidig ta hensyn til kriterier og retningslinjer fra Den mellomstatlige oseanografiske kommisjon for overføring av marin teknologi – med sikte på å bedre tilstanden i havet og øke det marine artsmangfoldets bidrag til utviklingen i utviklingslandene, særlig i små utviklingsøystater og de minst utviklede landene

14.B) Gi fiskere som driver småskala fiske, tilgang til marine ressurser og markeder

14.C) Styrke bevaring og bærekraftig bruk av havene og de marine ressursene ved å implementere folkeretten slik den er reflektert i FNs havrettskonvensjon, som utgjør rettsgrunnlaget for bevaring og bærekraftig bruk av havene og de marine ressursene, slik det framgår av punkt 158 i FN-rapporten «The Future We Want»

15. Livet på land: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold

15.1) Innen 2020 bevare og gjenopprette bærekraftig bruk av ferskvannsbaserte økosystemer og tjenester som benytter seg av disse økosystemene, på land og i innlandsområder, særlig skoger, våtmarker, fjell og tørre områder, i samsvar med forpliktelser i internasjonale avtaler

15.2) Innen 2020 fremme innføringen av en bærekraftig forvaltning av all slags skog, stanse avskoging, gjenopprette forringede skoger, og i betydelig grad øke gjenreising og nyplanting av skog på globalt nivå

15.3) Innen 2030 bekjempe ørkenspredning, restaurere forringet land og matjord, inkludert landområder som er rammet av ørkenspredning, tørke og flom, og arbeide for en verden uten landforringelse

15.4) Innen 2030 bevare økosystemer i fjellområder, inkludert det biologiske mangfoldet der, slik at de skal bli bedre i stand til å bidra til en bærekraftig utvikling

15.5) Iverksette umiddelbare og omfattende tiltak for å redusere ødeleggelsen av habitater, stanse tap av biologisk mangfold og innen 2020 verne truede arter og forhindre at de dør ut

15.6) Fremme en rettferdig og likeverdig deling av godene knyttet til bruk av genressurser, og fremme formålstjenlig tilgang til slike ressurser i tråd med internasjonal enighet

15.7) Iverksette umiddelbare tiltak for å stanse krypskyting og ulovlig handel med vernede plante- og dyrearter, og håndtere både tilbuds- og etterspørselssiden ved handelen med ulovlige produkter fra viltlevende dyr

15.8) Innen 2020 innføre tiltak for å unngå innføring og spredning av fremmede arter for å redusere fremmede arters påvirkning på land- og vannbaserte økosystemer i betydelig grad, og dessuten kontrollere eller utrydde prioriterte fremmede arter

15.9) Innen 2020 integrere verdien av økosystemer og biologisk mangfold i nasjonale og lokale planleggingsprosesser, i strategier for fattigdomsbekjempelse og i regnskap

15.A) Mobilisere en betydelig økning i finansielle ressurser fra alle kilder for å bevare og utnytte biologisk mangfold og økosystemer på en bærekraftig måte

15.B) Mobilisere betydelige ressurser fra alle kilder og på alle nivåer for å finansiere en bærekraftig skogforvaltning, og sørge for virkemidler som er egnet til å fremme slik forvaltning i utviklingslandene, blant annet virkemidler for bevaring og nyplanting av skog

15.C) Øke den globale støtten til tiltak for å bekjempe krypskyting og ulovlig handel med vernede arter, blant annet ved å styrke lokalsamfunnenes evne til å benytte de muligheter som finnes for å opprettholde et bærekraftig livsgrunnlag

16. Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner: Fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer

- 16.1) Betydelig redusere alle former for vold og dødelighet knyttet til vold i hele verden
- 16.2) Stanse overgrep, utnyttning, menneskehandel og alle former for vold og tortur mot barn
- 16.3) Fremme rettsstaten nasjonalt og internasjonalt, og sikre likhet for loven, rettsikkerhet og rettsvern for alle
- 16.4) Innen 2030 oppnå en betydelig reduksjon av ulovlige finans- og våpenstrømmer, gjøre det enklere å spore opp og returnere stjålne eiendeler og bekjempe alle former for organisert kriminalitet
- 16.5) Betydelig redusere korrupsjon og bestikkelser i alle former
- 16.6) Utvikle effektive, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivåer
- 16.7) Sikre lydhøre, inkluderende, deltakelsesbaserte og representative beslutningsprosesser på alle nivåer
- 16.8) Utvide og styrke utviklingslandenes deltakelse i institusjoner for global styring
- 16.9) Innen 2030 sikre juridisk identitet for alle, blant annet gjennom fødselsregistrering
- 16.10) Sikre allmenn tilgang til informasjon og beskytte grunnleggende friheter, i samsvar med nasjonal lovgivning og internasjonale avtaler
- 16.A) Styrke relevante nasjonale institusjoner, blant annet gjennom internasjonalt samarbeid, med sikte på å bygge kapasitet på alle nivåer, særlig i utviklingsland, for å forebygge vold og bekjempe terrorisme og kriminalitet
- 16.B) Fremme og håndheve ikke-diskriminerende lover og politikk for bærekraftig utvikling

17. Samarbeid for å nå målene: Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

Finansiering

- 17.1) Styrke og mobilisere nasjonale ressurser, blant annet gjennom internasjonal støtte til utviklingsland, med sikte på å bedre landenes evne til å kreve inn skatter og andre avgifter
- 17.2) Påse at de utviklede landene fullt ut gjennomfører sine offisielle bistandsforpliktelser (ODA) overfor utviklingslandene, blant annet forpliktelsen som mange av dem har påtatt seg til å gi 0,7 prosent av ODA/BNI i bistand til utviklingsland og 0,15–0,20 prosent av ODA/BNI til de minst utviklede landene; ODA-ytere oppfordres til å vurdere å gi minst 0,20 prosent av ODA/BNI i bistand til de minst utviklede landene
- 17.3) Mobilisere ytterligere finansielle ressurser til utviklingslandene fra flere kilder
- 17.4) Bistå utviklingslandene med å oppnå langsiktige og bærekraftige gjeldsvilkår gjennom en samordnet politikk for å fremme gjeldsfinansiering, gjeldslette eller omstrukturering av

gjeld, og behandle de fattigste og mest gjeldstyngede landenes utenlandsgjeld på en måte som reduserer gjeldsrelatert nød

17.5) Vedta og gjennomføre investeringsfremmende ordninger for de minst utviklede landene

Teknologi

17.6) Bedre tilgangen til og styrke nord-sør-samarbeidet, sør-sør-samarbeidet og det triangulære samarbeidet regionalt og internasjonalt om vitenskap, teknologi og innovasjon, og forbedre kunnskapsdelingen på gjensidig avtalte vilkår, blant annet gjennom å samordne eksisterende ordninger bedre, særlig på FN-nivå, og gjennom en global mekanisme for tilgjengeliggjøring av teknologi

17.7) Fremme utvikling, overføring, spredning og formidling av miljøvennlig teknologi til utviklingsland på fordelaktige vilkår, blant annet på ikke-markedsmessige vilkår eller på vilkår som på andre måter er gunstigere enn det andre land får, etter gjensidige avtaler

17.8) Igangsette teknologibanken og ordningen for kapasitetsbygging innenfor vitenskap, teknologi og innovasjon for de minst utviklede landene innen 2017, og øke bruken av muliggjørende teknologi, særlig informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Kapasitetsbygging

17.9) Øke den internasjonale støtten til å gjennomføre en effektiv og målrettet kapasitetsbygging i utviklingsland og dermed støtte nasjonale planer for gjennomføring av alle bærekraftsmålene, blant annet gjennom nord-sør-samarbeid, sør-sør-samarbeid og trepartssamarbeid

Handel

17.10) Fremme et allment, regelbasert, åpent, ikke-diskriminerende og likeverdig multilateralt handelssystem underlagt Verdens handelsorganisasjon, blant annet ved å slutføre forhandlingene under organisasjonens Doha-runde

17.11) Øke utviklingslandenes eksport betydelig, særlig med sikte på å doble de minst utviklede landenes andel av verdens eksport innen 2020

17.12) Innen gitte tidsrammer gi alle de minst utviklede landene varig avgiftsfri og kvotefri markedsadgang, i samsvar med beslutninger i

Verdens handelsorganisasjon, blant annet ved å sikre at preferanseopprinnelsesregler for importvarer fra de minst utviklede landene er klare og enkle, slik at de bidrar til å lette markedsadgangen

Politisk og institusjonell samstemthet

17.13) Styrke stabiliteten i verdens makroøkonomi, blant annet gjennom politisk samordning og samstemthet

17.14) Oppnå en mer samstemt og helhetlig politikk for bærekraftig utvikling

17.15) Respekttere hvert lands politiske handlingsrom og lederskap med hensyn til å etablere og gjennomføre egen politikk for fattigdomsbekjempelse og bærekraftig utvikling

Partnerskap mellom flere interessenter

17.16) Styrke det globale partnerskapet for bærekraftig utvikling og understøtte det med partnerskap mellom flere interessenter som kan mobilisere og dele kunnskap, ekspertise, teknologi og finansielle ressurser, for å bidra til at alle land, særlig utviklingslandene, oppnår bærekraftsmålene

17.17) Stimulere til og fremme velfungerende partnerskap i det offentlige, mellom det offentlige og det private og i det sivile samfunn som bygger på partnerskapenes erfaringer og ressursstrategier

Data, overvåking og ansvarlighet

17.18) Innen 2020 øke støtten til kapasitetsbygging i utviklingsland, også i de minst utviklede landene og små utviklingsøystater, for i betydelig grad å bedre tilgangen til pålitelige og aktuelle data av høy kvalitet fordelt etter inntekt, kjønn, alder, rase, etnisitet, migrasjonsstatus, funksjonsevne, geografisk plassering og andre nasjonalt relevante kjennetegn

17.19) Innen 2030 bygge videre på eksisterende initiativer for å utvikle målemetoder for bærekraftig utvikling som supplerer bruttonasjonalprodukt, og støtte kapasitetsbygging på statistikkområdet i utviklingsland

Appendiks

Appendiks C: Tre grep som kan kutte klimagassutslipp i kommunene (*Tre grep som kan kutte klimagassutslipp i kommunene - Cicero, u.å.*)

NYHETER - *Nytt fra CICERO*

Key scientists

Hege Westskog SENIOR RESEARCHER

Elisabeth Schøyen Jensen RESEARCH ASSISTANT

Helene Amundsen SENIOR RESEARCHER

Carlo Aall PROFESSOR OG FORSKNINGSLEDER VESTLANDSFORSKNING

Eivind Selvig AUTHOR UNKNOWN UNIT

Publisert 25.04.2018

Hva er det egentlig som må ligge til grunn for at en kommune skal lykkes i omstillingen. CICERO har sammen med Vestlandsforskning og Civitas på oppdrag fra Miljødirektoratet sett på potensial og barrierer for lokale klimatiltak.

-I denne rapporten har vi lagt til grunn at Norge fram mot 2050 må redusere sine klimagassutslipp med 80-90% for å bli et såkalt lavutslippssamfunn. Skal Norge klare disse utslippsmålene vil det kreve at vi både får ned det relative utslippet per enhet (for eksempel per kjørte kilometer), og at vi reduserer omfanget av utslippintensive aktiviteter der full erstatning med energinøytrale energikilder ikke er mulig. Dette innebærer omstilling, sier forskningsleder med CICERO, Hege Westskog som har ledet arbeidet med rapporten.

Rapporten viser at kommunene kan ha en vesentlig rolle å spille i et arbeid med omstilling til lavutslippssamfunnet. De kan utløse mange tiltak gjennom virkemidlene de har til rådighet.

Den peker blant annet på tre grep kommunene kan ta for å styrke klimaarbeidet:

- Fra ildsjeler til rutiner: Klimaarbeidet må være integrert i kommunens rutiner og systemer, slik at det ikke er avhengig av enkeltpersoner og "ildsjeler".

- Både direkte og indirekte utslipp: Kommunene har potensial til å påvirke både direkte utslipp som skjer lokalt, og indirekte utslipp fra varer og tjenester hvor utslippet skjer andre steder.
- Fra tjenesteleverandør til samfunnsaktør: Kommunen må i større grad ta i bruk sin rolle som samfunnsaktør som legger til rette for at andre kan bidra i klimaarbeidet. Lokale nettverk og klimasamarbeid som kommunen setter i gang, kan ha store ringvirkninger.

Hvilke tiltak kan kommunene bidra til å utløse

-Det å redusere dagens norske utslipp med 80-90 % de neste 30 årene er en stor utfordring – ikke minst sett i lys av at norske innenlandske utslipp av klimagasser har vært mer eller mindre stabile de siste 30 årene, selv om vi har hatt en aktiv klimapolitikk i nesten hele denne perioden, sier Westskog.

Rollen som samfunnsaktør innebærer at kommunene igangsetter prosesser i lokalsamfunnet for omstilling av næringsliv og endring av husholdningenes forbruk i retning av «nullutslipp», og generelt er i dialog med lokale aktører for å gjennomføre gode ideer til lokal omstilling.

-For at kommunene skal kunne bidra aktivt til å nå målet om et lavutslippssamfunn innen 2050 er det avgjørende at kommunene i enda sterkere grad enn i dag benytter sin rolle som samfunnsaktør, i tillegg til at kommunene må «feie for egen dør» ved å redusere utslipp som kommunene direkte kan påvirke (utslipp fra egen virksomhet og tjenesteproduksjon), fortsetter Westskog.

Hvilke utslippsreducerende tiltak det blir aktuelt for en kommune å fokusere på kan blant annet påvirkes av den inngangen som velges for utslippsberegning. Det er i hovedsak to ulike innganger

1) Produksjonsbasert og 2) Forbruksbasert. Begge prinsipper kan avgrenses geografisk, per kommune, per virksomhet, per husholdning og/eller per person.

-En produksjonsbasert inngang for utslippsberegninger er helt sentralt for en kommune når det gjelder å regulere virksomhet som gir direkte utslipp av klimagasser innenfor kommunens grenser, dvs. forbrenning av brensel til oppvarming/kjøling av bygg og forbrenning av drivstoff i kjøretøyer og arbeidsmaskiner, sier Westskog.

Noe forenklet kan man si at en produksjonsbasert inngang for utslippsberegning vil vise utslipp fra følgende fire hovedgrupper av aktiviteter som vil være aktuelle for kommunen å rette sitt klimaarbeid mot:

- Veitrafikk (gods- og persontransport, privat, offentlig og bedrifter)
- Oppvarming med olje og gass (private bedrifter, kommunale bygg, private husstander)
- Jordbruksproduksjon
- Avfall, vann og avløp

-Legger man i tillegg en forbruksbasert inngang til grunn, vil ytterligere tiltak kunne være relevante på lokalt nivå, og klimaarbeidet kan knyttes til metaforen 'de tre store B-ene' Biff, Bil og Bolig, fortsetter Westskog.

- Hva vi spiser (eks redusere forbruk av rødt kjøtt, øke forbruket av fisk og grønnsaker)
- Hvordan og hvor mye vi reiser (eks redusere bilbruk og flyreiser)
- Hvordan vi bor (eks størrelsen på boligen, materialvalg og energiforbruket)

Flere kommuner har utviklet sin klimapolitikk også med tiltak som retter seg inn mot forbruksendringer der utslippsreduksjonene som følger av gjennomførte tiltak, faller utenfor Miljødirektoratets /SSBs klimagassregnskap for kommuner. Skal kommunene gjøre en mer omfattende satsing på en forbruksinnrettet klimapolitikk er det trolig nødvendig med et tettere samarbeid mellom stat og kommune om hvordan en slik politikk skal utformes.

Hva er potensialet for utslippsreduksjoner ved gjennomføring av lokale tiltak?

Ved vurdering av potensiale har vi skilt mellom det å bedre utnytte et allerede tilgjengelig handlingsrom, og det å utvide handlingsrommet. Den produksjonsbaserte tilnærmingen handler i stor grad om det første, mens den forbruksbaserte inngangen i stor grad handler om å utvide handlingsrommet. Hvor stort det kommunale handlingsrommet kan eller bør være av de samlede nasjonale utslippene, enten disse defineres ut fra produksjon eller forbruk, er både et politisk og faglig spørsmål.

BARRIERER I ARBEIDET

(IKKE MÅLE MED EN GANG, MEN TENKE NOEN ÅR FREM)

Illustrasjon av Daniel Nordland gode.nyheter@gmail.com

Hvilke barrierer hindrer at reduksjonspotensialet utløses?

Kommunene står overfor flere hindringer i sitt arbeid med lokale klimatiltak og omstilling til et lavutslippssamfunn.

Rapporten viser at barrierene både kan være av praktisk, politisk og verdimessig art. Følgende barrierer som mest sentrale å gripe fatt i:

- Mange kommuner mangler strukturer for arbeidet med klima. Arbeidet er ikke institusjonalisert i form av praksis, rutiner og vaner på området. Arbeidet har i mange tilfeller heller ikke tilstrekkelig legitimitet blant kommunens politikere eller i lokalsamfunnet, til at en grunnleggende satsing på omstilling blir prioritert.
- Mange kommuner mangler ressurser; både finansielle og menneskelige (i form av kapasitet og kunnskap) til å institusjonalisere og gjennomføre en offensiv klimapolitikk.
- Mange kommuner sliter med å prioritere arbeidet med klimaomstilling i en hverdag med mange andre lovpålagte krav. Det etterlyses klarere signaler, veiledning og dialog med

regionalt og nasjonalt nivå samt at staten koordinerer sin egen aktivitet og innsats på området (for eksempel innenfor landbrukssektoren).

Kommunene etterlyser også gode eksempler på hva som er effektive tiltak for å få ned utslippet, samt verktøy for å måle resultater forankret i sin lokale kontekst.

Hva bør endres for at kommunene skal bidra til å utløse et større potensial enn det som skjer i dag?

Vi ser klare indikasjoner på at klima må prioriteres lokalt, regionalt og nasjonalt for å få utløst det potensialet lokal klimapolitikk har for å redusere klimagassutslipp, sier Westskog.

Det betyr med bakgrunn i våre funn at:

1. Det må avsettes tilstrekkelig med ressurser fra nasjonalt nivå til å bedre kapasiteten i kommunen til arbeidet med klimaomstilling, både når det gjelder kunnskapsutvikling/skolering, og finansielt.
2. Kommuner som har en tydelig og vedvarende struktur på sitt arbeid med miljø- og klimarelaterte spørsmål, har i større grad suksess i arbeidet. Institusjonalisering av klimaomstillingsarbeidet er avgjørende for at arbeidet skal lykkes.
3. Klimaproblemet kan karakteriseres som et gjenstridig problem. Slike problemer er ofte sektoroverskridende og beheftet med stor grad av usikkerhet når det gjelder hvordan de skal løses. Det er derfor viktig at det er mulig å endre kurs og foreta omprioriteringer dersom satsinger for å redusere klimagassutslipp ikke oppnår ønskede resultater.
4. Fleksibel samforvaltning innebærer en dialogbasert forvaltning hvor praksis, planer og strategier kan endres med ny kunnskap fra ulike aktører. Forvaltningen av et gjenstridig problem som klimaproblemet kan i større grad kreve en slik forvaltningstradisjon. Konkret vil dette kunne innebære at nasjonalt, regionalt og lokalt nivå har en løpende dialog om satsinger og utforming av lokal klimapolitikk og er villig til å endre disse ved ny kunnskap.
5. I flere studier påpekes betydningen av at staten går foran i sin klimapolitikk som et godt eksempel. Dette krever samordning av statlige sektorer som helse, samferdsel og miljø for eksempel ved statlige lokaliseringer. En sterk satsing på grønn omstilling nasjonalt vil naturlig nok skape en større interesse for å satse lokalt.

6. Det er også viktig at det utvikles verktøy som gjør at de kan måle effekter av de tiltakene som settes i verk. I dag er det ikke tilstrekkelige data hverken for produksjonsbaserte eller forbruksbaserte utslippsberegninger på lokalt nivå.

Appendiks

Appendiks D: Bærekraftig forbruk og produksjon (Framtiden i våre hender, u.å.)

Bærekraftig forbruk og produksjon

Flere av de store utfordringene verden står overfor skyldes vårt høye forbruk av miljøbelastende varer og tjenester. Siden 1990 har vi nordmenn doblet forbruket vårt, og ingen i Europa bruker mer penger på oppussing enn oss.

Overforbruk

60 prosent av verdens klimagassutslipp og mellom 50-80 prosent av verdens land-, material- og vannforbruk kommer fra [husholdningers forbruk](#).

Planetens grenser

Fire av planetens ni tålegrenser er allerede overskredet. Politikerne våre har enda ikke tatt sin del av ansvaret for å stanse denne utviklingen. Vi forbrukere kan ikke gjøre det alene.

Bakvendt næringsliv

Næringslivets forretningsmodeller gir oss produkter med kort levetid, som ikke kan repareres eller resirkuleres. Dette fører til unødvendig høy produksjon og bruk av ressurser.

Norge i verden

Tingene våre er ofte produsert i land i det globale sør, med store utfordringer knyttet til forurensing av vann- og matjord, mikroplastutslipp og uforsvarlige arbeidsforhold.

Redusert forbruk gir økt livskvalitet

Produksjonen av klær, elektronikk og andre forbruksvarer krever et enormt forbruk av naturressurser, verdifulle mineraler, vann, energi og kjemikalier, og fører til utslipp av klimagasser, mikroplast og miljøgifter. Vi jobber for å skape et mer bærekraftig forbruksnivå og holde oss innenfor planetens tålegrenser.

Bedre liv med mindre forbruk

Lavere forbruk i rike land er helt nødvendig for at mennesker i det globale sør kan øke sin levestandard til et verdig nivå, uten å ødelegge miljøet. Vi må lettere kunne dele, leie, reparere og handle brukt, fremfor å kjøpe nye ting. Det kan også gi oss et rikere og lykkeligere liv, med mindre stress og klimauro.

Sirkulær økonomi

Dagens lineære forretningsmodell baserer seg på å selge flest mulig varer til lavest mulig pris. Det skaper overforbruk, lavkvalitetsvarer og store mengder avfall. Det er ofte billigere å kjøpe nytt enn å reparere. Vi trenger en mer sirkulær økonomi, der ting lages for å vare lenge, gjenbrukes, repareres og inngå i nye kretsløp. Ved å bruke produkter og avfall om igjen kan vi skape flere nye grønne arbeidsplasser.

Knappe ressurser

Kjøretøy, bygninger og elektronikk er laget av ressurser vi henter ut av naturen. Utvinning av ressurser er en stor belastning for natur og for lokalsamfunn rundt gruver. Vi kan ikke tømme jorda for ressurser i all evighet. Det meste av ressursene blir til avfall etter kort tids bruk. I en bærekraftig verden må vi redusere forbruket, gjenvinne og resirkulere ressursene vi henter fra naturen.

Miljøgifter og forurensing

Forbruket vårt fører til massiv forurensning og utslipp av helse- og miljøskadelige kjemikalier. Dette forårsaker mange helseplager og dødsfall hvert år, truer biologisk mangfold og verdens tilgang på ren mat og drikke. Strengere kjemikalielover, et mer åpent og ansvarlig næringsliv, og flere miljøsertifiserte produkter er nødvendig hvis det skal bli mulig for folk å leve en giftfri hverdag.

Utslipet fra forbruket vårt

Alle varene vi kjøper i hverdagen skaper klimagassutslipp når de blir produsert og når vi kaster dem. Noen ganger også mens vi bruker dem. Store deler av utslippene fra forbruket vårt skjer ikke i Norge, men i utlandet, på fabrikker, i landbruket og i transporten på veien til deg. Et forbruksbasert klimaregnskap tydeliggjør hvordan endring i forbruket vårt vil bidra til utslippskutt både nasjonalt og globalt.

Planetens tålegrenser

For å oppnå FNs bærekraftsmål må vi holde oss innenfor planetens ni tålegrenser. Tålegrensene for klimaendringer og tap av biologisk mangfold er allerede overskredet, og vi står nå i fare for å overskride ytterligere to planetgrenser. For å avverge økologisk kollaps trenger vi en målrettet bærekraftig global politikk og ansvarlige selskaper og finansielle institusjoner.